

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 106

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

12

PROSINAC
2014

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Preplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te
tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na
internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš preplatnički broj.

Godišnja preplata za inozemstvo iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na preplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poština).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnicu za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini preplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za preplatu, a preplatnicima pravnim osobama računi.

524 Na Dinari, vrhu Hrvatske, iskustvo slijepog planinara

530 Koncerti u špilji Samograd

536 Milasova piramida na Kleku

545 95. obljetnica »Ravne gore« u Varaždinu

Sadržaj

Članci

- 524 Na Dinari, najvišem vrhu u Hrvatskoj
Željko Brdal
- 530 Koncerti u špilji Samograd
Vlado Božić
- 534 Sveti Ilija na Biokovu
Dajana Aloisio
- 536 Milasova piramida na Kleku
Jelena Švraka i Alan Čaplar
- 539 Mliništa – mjesto za dvoje
Jelena Švraka
- 543 Ojsternik (2052 m)
Damir Bajs
- 545 95. obljetnica »Ravne gore« u Varaždinu
Milivoj Turk

Info

- 548 Sveta Gera (1178 m)
- 550 Planinarska obilaznica
»Podgorske staze«
- 550 Planinarsko sklonište Vickov stup na Mosoru (1325 m)
- 551 Prva hrvatska ekspedicija
na Grenland 1971.
- 551 hpd-kunagora.net
- 551 Vremeplov
- 552 Naručite planinarski kalendar
- 554 U Slovenskom planinskom muzeju
održana izložba »Zajedno u planinama«

Rubrika

- 556 **Speleologija:** Delegacija ekspedicije Lukina jama – sifon 2013. kod predsjednika Josipovića, Ekološki incident u Stupinoj jami u Gorskom kotaru
- 557 **Alpinizam:** Memorijalni alpinistički logor »Glavno da se klajmba«

Tema broja

Uspon na Dinaru,
iskustvo slijepog planinara

Naslovница

Stijene Gusela iznad
prijevoja Giau u Dolomitima,
foto: Alan Čaplar

Planinarski putovi:
Otvoren Sakomanov
put na Čićariji

Planinarske kuće:
Otvorena planinarska
kuća »Alat«

Planinarski vodići:
Tečaj za VDI na Platku

Nova izdanja: Naših
prvih 15, Planine
centralne Crne Gore

In memoriam: Vlatko
Nemeć (1938. – 2014.)

Vijesti: Skupština
UIAA, Sastanak
BMU-a, Po panonskim
gorama, Bjelovarčani
na Kamešnici i Šatoru,
Dani planinara PS ŽSD,
Uspješna suradnja
PD-a »Pinkleć«, Pohod
Fokinom stazom

Sadržaj 106. godišta

Na Dinari, najvišem vrhu u Hrvatskoj

Željko Brdal, Zagreb

Iskustvo slijepog planinara*

Priznajem da nijedan izlet nisam iščekivao tako kao uspon na najviši vrh Hrvatske. Taj cilj, visok 1831 metar, bio mi je velik izazov. Kao i na prethodnim izletima, napunio sam ruksak, uzeo štapove i gozzerice, no sama pomisao da čemo ovaj put ići na krov naše domovine razbuktavala je u meni posebne osjećaje.

Ovom uspješnom usponu na Dinaru pretvodila su dva dogovorena i isplanirana, ali odgođena srpanjska izleta, tako da se potvrdila uzrečica »treća sreća«. Ovaj smo put za polazak odredili petak 19., a za uspon subotu 20. rujna 2014. Pripremao sam se, uz redovne izlete, i hodanjem po stubama u svojoj zgradici.

Križaju se dani u kalendaru, počelo je održavanje do petka 19.! Gledamo prognozu, a ona se mijenja iz dana u dan – od idealne do prihvatljive pa najzad do kišne. I baš onda, kao grom iz vedra neba, dolazi poziv na sjednicu učiteljskog vijeća u petak u 12:30, točno kada smo planirali polazak za Knin. Što učiniti? Krenuti kasnije pa se kombijem dovesti do doma, odgoditi izlet i treći put, izostati sa sjednice? Ipak, dogodila se sreća u nesreći: nastava je skraćena, a sjednica odgođena pa prema Kninu krećemo točno u podne.

Putem nas prate sunce i dobar ugodaj te bez teškoća stižemo u Knin. Po dolasku u grad svrćamo do Pivca kako bismo »ubrali« pet komada vratine i pet komada carskog mesa, a potom žurimo do slapa Krčića, gdje se sastajemo s ostatkom ekipe, vodičem Josipom i Marijom. Pristigli su sa zakašnjenjem jer su imali nevolja s kombijem – gubio je snagu, palio se signal upozorenja, »štekala« je turbina... Ali mercedes je mercedes.

Slap Krčić nalazi se na sjeveru Kninskog polja, a visok je 22 metra. Nazivaju ga još i Veliki buk ili Topoljski buk. Uz Krčić prolazi makadamska cesta koja povezuje Knin s Kijevom, izgrađena prije dva stoljeća. Prema legendi, nekada je na brdu lijevo od slapa postojala utvrda koja je služila za zaštitu mosta. Legenda kaže da će ljudi ponovno izgraditi most onda kada Krčić neće više presušivati i kad ljudi prestanu međusobno ratovati.

Dvama vozilima upućujemo se do sela Kovčića, na rubu Knina, i skrećemo desno uskom cestom kroz zaselak Guge prema Dinari. Odmah iza posljednje kuće u Gugama prestaje asfalt. Prelazimo preko malog mosta i vrlo brzo uviđamo da je cesta prezahtjevna za našega clija. Zagrebački trojac s opremom prebacuje se u kombi. Vozač kombija je Josip, jedina dama u ekipi je Marija, a ja imam invalidsku iskaznicu, pa je Mariju i Marinu pripala »čast« da se 18 kilometara voze u prtljažnom prostoru kombija. Budući da je makadam mjestimice strm te da obiluje rupama i neravninama, vožnja u povиšenoj kabini kombija nalikovala je jahanju na devi. Kako li je to tek izgledalo dvojcu u prtljažniku kombija!? Prema opisu samih putnika, sličila je putanjama kugli po biljarskom stolu te njihovu kretanje pošto upadnu u rupu.

I tako – netko na devi, a netko na biljarskom stolu – stižemo na polaznu točku – Markov grob na Suvom polju, gdje je veliko proširenje pogodno za parkiranje. Svima nam se nametnulo pitanje: tko je taj Marko i gdje mu je grob? Evo i odgovora: krajem prošlog stoljeća na ovom se mjestu smrznuo mještanin Marko. Otada se to mjesto naziva Markov grob. Slaba cesta nastavlja se prema planinarskoj kući Brezovac, no cesta je prohodna samo za terence i lokalni kombi »Dinara express«. I mi smo razmatrali mogućnost prijevoza kombijem do Brezovca, ali ipak smo se odlučili poštedjeti deve i biljarski stol te nastaviti vlastitim nogama.

Suvo polje prostrana je travnata visoravan na 810 m koju vojska koristi za vježbe gađanja i

* Ovaj tekst posvećujem pteročlanoj ekipi koja se u subotu 20. rujna 2014. popela na najvišu točku Republike Hrvatske: uz mene su bili Marija Bilić i Josip Marin (HPD »Mosor«, Split) te Marin Botteri i Mario Damjanović (HPD »Željezničar«, Zagreb).

kao poligon za uništavanje eksplozivnih sredstava (»Crvena zemlja«). Sa Suvog polja dobro se vide dojmljiva jugozapadna stijena Dinare i slikovit vrh Badanj – naš prvi planinarski cilj.

Od Suvog polja do vrha Badnja nema markacija. Snalaženje je jednostavno jer se tijekom cijelog uspona vidi vrh. Istini za volju, ja ga nisam viđio, ali vjerovat ćemo mojoj videćoj pratnji. Za uspon je najpogodniji prilaz pristupnom cestom prema Brezovcu, a zatim markiranim odvojkom za Badanj. Za one željne adrenalina dovoljno je da krenu našim tragom.

Nakon obuvanja, oblaženja i »ruksakiranja« upućujemo se preko Suvog polja, prateći trag na Josipovom GPS uređaju. Na tom dijelu puta prolazimo pokraj tri tenka usred polja, a zatim i pokraj meta za gađanje. Srećom, nitko nas nije zamijenio za glinene golubove. Mario, član ekipe s najvećim ruksakom (vjerujem da pogadate tko je nosio meso za roštilj), ovdje se pretvorio u berača vriska.

Slijedi uspon stazom, pa makadamom, s kojega, kaže GPS, moramo skrenuti desno prema vrhu. GPS trag ne vodi nikamo pa se uspinjemo bez staze i puta. S obzirom na to da nema nikakve staze, neprestano idemo prečacima. Srećom,

zahvaljujući iskustvu i strpljenju videćeg pratitelja Marina, sa sigurnoću se krećem terenom na kojem bi i sam Rambo prizivao Željka Bebeča da mu zapjeva »Što je meni ovo trebalo?«. Na takvom je terenu za slijepog planinara važno kretati se sporije nego na stazi i od videće pratnje primati što više podataka.

Na dva mesta prolazimo na pristojnoj udaljenosti od ostataka tromblona. Ispred nas Marija, a ispred nje Mario i Josip, traže što prihvatljiviji put prema vrhu. Ovdje nema ni traga ikakvoj stazi, može se samo naprijed i gore. GPS trag koji prati Josip vjerojatno je ostavio planinar kome je tata avanturist, a majka kaskaderka.

Uspinjemo se polako, ali sigurno. Sa svakim smo korakom sve bliže cilju – mantram u glavi i koračam u prazno. Završni uspon vodi vrlo oštro, gotovo izravno, na vrh Badnja. Vrh je označen hrpom kamenja. Na jednom je većem kamenu iz te hrpe natpis s imenom i nadmorskom visinom vrha. Evo što o njemu kaže internetska stranica HPS-a: »Badanj (1281 m) je izdaleka vidljiv i prepoznatljiv vrh između Suvog polja i Brezovca. Sa svih je strana strm, a kako je gol, pruža širok vidik prema Kninu i okolicu. S vrha se dobro vidi prostrani dolac Brezovac.«

Na Badnju po mraku - sada ni moji suputnici ništa ne vide

Na vrhu se kratko odmaramo, a zatim se spuštamo prema Brezovcu. To je strm spust markiranim kamenom stazom, nakon kojeg stižemo na lagan put usred livada. Putem nas hvata mrak te nastavljamo s čeonim svjetiljkama na glavi. Vjerovali ili ne, ozbiljno razmišljam da nabavim jednu takvu svjetiljku. U takvim mračnim hodnjama pojačao bih rasvjetu staze te bih se i sam markirao u mraku.

Kad me je Mario naveo do betonskoga geodetskog stupa kojim je označen vrh Hrvatske ispunila me eksplozija emocija i erupcija veselja. Sve nas obuzima sreća i ponos. Međusobno si čestitamo i grlimo se. Tu smo zahvaljujući uloženom trudu i upornosti te psihičkoj snazi i fizičkoj kondiciji sviju petero. Nitko nije odustao

Iz mraka se čuje pseći lavez, šalimo se uz dozu zbilje na račun Thompsonovih pjesama o tome piju li na Dinari vuci s izvora vodu ili se kriju negdje u blizini. Hodamo kamenom makadamskom cestom sa svjetiljkama na glavama, praćeni psećim lavezom, okruženi mrakom i lagano pjevушимo pjesmu o vjetru s Dinare. Stižemo do prvih vikendica, tražimo planinarsku kuću Brezovac. Vodič Josip već je bio ovdje, ali mrak čini svoje. No ubrzo smo uz put uočili putokaz za planinarsku kuću i evo nas, konačno, na današnjem cilju. Susrećemo planinarski trio koji je potegnuo čak iz Poljske preko Mirkovića i pristigao na Brezovac. I oni će sutra na Dinaru. Komunikacija je ostvarena englesko-poljsko-hrvatskom jezičnom kombinacijom, uz povremeno ubacivanje pantomime.

Brezovac je nekadašnje maleno planinsko naselje u kojem je danas još u upotrebi desetak vikendaških kuća. Planinarska kuća u prizemlju ima tri prostorije, kuhinju s blagovaonicom, dvije sobe i sanitarni čvor, a na katu su dvije spavaonice. Uz kuću je cisterna s vodom, a ispred kuće roštilj.

Smještamo se u sobi u kojoj ćemo noćiti. Čista je i uredna, s četiri kreveta na kat. Marin se uhvatio roštilja, a mi ostali posjedali smo po drvenim klupama uokolo te sretni gledali u vedro nebo puno zvijezda. I puf! Jedna je pala – to je dobar predznak za sutrašnji uspon. Vedra noć, planinski zrak, veselo raspoloženje, sve što je na stolu je ponuđeno, domaća prozoruša. Svjetiljke na glavama, vatrica s roštiljem. Uz prilično truda i znanja, te uz Marijevu asistenciju, Marin je uspio razgorjeti vatru i napraviti odličnu večeru, koju je pokvarila informacija da je pronađeno brdo boca piva, ali praznih. No svima nam se urezala u sjećanje Josipova priča o čudotvornom djelovanju drniškoga crnog vina plavine na radnu potenciju Crnogoraca. Budućnost će pokazati je li to bajka ili nije!

Tijekom noći s jednog se kreveta čuje hrkanje. Izvor zvuka ostao mi je neidentificiran. Nisam

Uspon prema najvišem vrhu naše domovine

Željko Brdal (lijevo) na vrhu Dinare - najponosniji planinar u Hrvatskoj

baš odmah zaspao, u mislima sam vrtio internet-ske opise uspona na Dinaru. Razmišljam kako će proteći uspon, hoću li se moći spustiti bez teškoća. Bio sam uvjeren da će nam uspjeti uspon na vrh. To će mi biti najviši vrh na kojem sam bio. Ni jednog trenutka nisam sumnjao da će moći, samo mi je važno da se ne ozlijedim ili nešto slično. Ostali sudionici znaju da je uspon na Dinaru moja »mrkva«! S tim sam mislima, umotan u vreću i pokriven s nekoliko deka, utonuo u san kao zeko koji sanja svoju mrkvu.

U 5 i 40 oglasio se nokijin mobilni pijetao. Obavljamo jutarnje rituale, uređujemo sobu. Spremni smo za polazak, dug je dan pred nama. Izlazimo iz kuće u mrak, trojac iz Poljske još spava – oni će kasnije krenuti, a mi po markaciji na šumski put. Jutarnja šetnja, vremenski uvjeti idealni. Zora se lagano javlja, ptičice pjevaju. Možda su to oni Thompsonovi slavuji što veselo pjevaju u zoru. Prvih pola sata hodamo širim putom uz rub zaravni zvane Duler, a zatim s nje dalje na prostranu livadu Samar. Širok put dugo se uspinje Samarom i kao da je stvoren za ugodnu, laganu

šetnju pa mi taj dio uspona više nalikuje šetnji po parku. Stižemo do ravnijeg dijela gdje markacija skreće desno uzbrdo. Tu ostavljamo širi put i počinje pravo planinarenje. Lagano sipi kišica pa navlačimo kabanice i navlake na ruksake. Planinska je staza sve strmija i sve je više kamenja. Kišica postaje kiša, no još je uvijek podnošljiva. Na stazi je sve više kamenja i neprekidno se uspinjemo. To sam očekivao i za to sam se pripremao.

Evo nekoliko rečenica o tome kako se kreće slijepi planinar. Na planinarenju koristim tehniku »štap vodilja«. Videća pratnja drži u ruci vrh planinarskog štapa, u ovom slučaju to je štap vodilja. Ručka planinarskog štapa vodilje u ruci je slijepog planinara. Oboje drže štap u istoj ruci, a zaštitna gumena kapica na vrhu služi kao zaštita od ozljedivanja pratnje tijekom spuštanja. Štap mi »govori« uspinje li se staza ili spušta, skreće li se lijevo ili desno. Poželjno je da videća pratnja o svim promjenama smjera dodatno riječima pojasni slijepom planinaru što je pred njim. Osim toga, slijepog planinara njegova videća pratnja upozorava na prepreke na stazi poput većih izbo-

čenih stijena, vododerina i kanala, prepriječenog debla i slično. Posebnu pozornost pratnja mora obratiti preprekama u visini tijela, pogotovo glave. Drugi mi je štap oslonac kojim »gledam« stazu dok hodam i pruža mi sigurnost prije nego što zakoračim u nepoznato. Na strmim, zahtjevnim dijelovima staze štap oslonac držim u desnoj ruci, a na laganim položitim dijelovima staze obično mijenjam ruke kako bih odmorio »glavnu« ruku. Na temelju dosadašnjih iskustava, mogu reći da mi je gotovo svaki uspon na taj način bio prihvatljiv te da mi je spuštanje zahtjevni dio izleta. Tako je bilo i ovaj put.

Krećemo se po sve strmijim livadama i stižemo do prvog šumarka. Kiša jača, oprema doslovno drži vodu i nastavljamo s usponom. Kiša i kamenit teren očito neće biti jedina prepreka. Naime, ponovno nam se obratio Thompson uživo:

»Vjetre s Dinare, zaustavi se...

Vjetre s Dinare, čuješ li me....«

Nit' nas čuje nit' se zaustavlja, puše tako da se i vukovi kriju, a slavuji šute. Kiša nas pere kao da smo ispod slapa. Mokri smo unatoč kabanicama, ali svjesni da smo nadomak vrha te da treba samo držati korak i tempo. Kiša je pojačana vjetrom pa Marin treba brisače za naočale. Uspon nastavljamo s Marijem. Strma kamena staza, kamen sklizak, prolazimo ispod niskog drveća. Staza se neprekidno uspinje, gore i samo gore, sve strmiji i strmiji kameni tepih prepun je izbočenja i udubljenja. Svaki je korak zrno iskušenja s pitanjem koliko još ima do vrha. Mantram da me svaki korak diže Dinari bliže. Spreman sam i u glavi i u nogama. Znao sam da će biti naporno i zahtjevno, ali mogu reći da mi nije bilo teško jer je cilj vrijedan 1831 metar. Samo treba biti uporan. Prolazimo omanji kameni usjek, ima tu i hvatanja rukom radi sigurnijeg oslonca. Na nekim mjestima Super Mario pomaže mi pri prelasku visokih kamenih stuba. Teren je zahtjevan i za videće planinare. Što sam tražio to sam i dobio: strmu, kamenu, zahtjevnu stazu koja će me dovesti na krov Hrvatske! Kiša i vjetar su gratis.

Halo, Jole, koliko još ima do vrha? Nije daleko. Iz daljine se čuje zvuk grmljavine, samo neka tamno i ostane – što dalje, to bolje.

Pred nama je najteži dio uspona. Kamenje je rasuto i nije stabilno pa treba ići oprezno i polako. Sklisko je i mokro, nema žurbe, blizu smo. Mario

i ja se uspinjemo. Na tom dinarskom kršu i u ovakvim vremenskim uvjetima krećemo se kao kornjača – polako i sigurno.

Ukazuje nam se vrh s križem. Josip je krenuo prema vrhu, Marija također. No vrag nikad ne spava – noga joj je zapela u kamenom procjepu i potrebna joj je pomoć da je izvuče. Oba moja videća pratitelja Mario i Marin, i ja zajedno s njima, na pedeset smo muka. Zapravo ću ih citirati: »Šefe, dalje ćete kako, jako teško, staza, tj. teren, i za nas je gotovo neprohodan, a kamoli za vas.« Kako dalje? Nastaviti ili ne? Odustati sada, nadomak vrha!? Prolom oblaka na korak od vrha. Glava mi je puna različitih varijanti i pitanja.

Kažem Mariju da bih krenuo dalje, s obzirom na teren – bez štapa, samo s osloncem o ruku vodilju, a ako treba, preostali dio pužem. Moja upornost i motivacija te Marijeva snaga i spretnost, obostrano povjerenje i razumijevanje provjereno na prošlim izletima, učinili su da smo nas dvojica nošeni čarolijom trenutka završni dio uspona do vrha doslovno preletjeli. Ostatak ekipe čudio se sigurnosti i brzini kojom smo došli do vrha.

Kad me je Mario naveo do betonskoga geodetskog stupa kojim je označen vrh Hrvatske ispunila me eksplozija emocija i erupcija veselja. Sve nas obuzima sreća i ponos. Međusobno si čestitamo i grlimo se. Tu smo zahvaljujući uloženom trudu i upornosti te psihičkoj snazi i fizičkoj kondiciji sviju petero. Nitko nije odustao. Svi za jednoga, jedan za sve!

Zanimljivo! Nasuprot vršku označenom geodetskim stupom nalazi se drugi vrh, neznatno niži, i na njemu velik željezni križ visok pet metara. Do njega ćemo drugi put. Brzopotezno fotografiranje i utiskivanje žigova u dnevnik Hrvatske planinarske obilaznice. Od vidika ni »v« pa prijateljima opisujem sve što mi je u mislima na ovomu mjestu: silan Dunav, herojski Vukovar, Slavonija, barokni Varaždin, Zagorje, Crkva sv. Marka u Zagrebu, četiri rijeke karlovačke, Lika, Gorski kotar, Plitvička jezera, Arena u Puli, plaža Zrće na Pagu, kraljevski grad Knin, Dioklecijanova palača, Dubrovnik. To je doživljaj kakav može pružiti samo najviši vrh Hrvatske!

Praćeni prołomom oblaka počinjemo se spuštati. Mario i ja procijenili smo da je najsigurnije i najbrže na ruku plus jedan produženi štap za moj dodatni oslonac. Sada mogu napisati da

mi je to bilo najzahtjevниje, najskliskije, najstrmije, najuzbudljivije, najkišovitije i najkamenitije planinarsko spuštanje u životu. Super Mario i ja spuštamo se niz Dinaru slično kao Janica niza sljemensku stazu kad joj je 2006. ispošao štap iz ruke. Bili smo sigurni u sebe, odlučni da se spustimo te usklađeni u iznimno zahtjevnim vremenskim uvjetima i na kamenitom terenu. Ni na trenutak nismo bili ni u kakvoj opasnosti što je, s obzirom na to da ja nisam vidio stazu, a da je Super Mario morao voditi brigu o dvije putanje, svojoj i mojoj, prava pravcata planinarska čarolija i čudo. Bilo je tu proklizavanja i pируeta, ali ništa nas nije moglo zaustaviti u tom silasku. Dakako da je, kad smo se spustili na livade u podnožju, kiša prestala, a vjetar postao lahor. Prvi pravi odmor tijekom spuštanja bio je kod kamenoga kipa gdje se Mario po drugi put posvetio berbi stolisnika ili hajdučice. Uza svu tu kišu popio sam gotovo obje litre vode.

Spuštamo se prema planinarskoj kući mokri kao miševi. Ali najponosniji miševi na čitavom svijetu! Svi smo petero od ponosa i sreće lagano lebjdjeni nad stazom. Za uspon od Brezovca do vrha trebala su nam četiri sata, a za silazak dva i pol.

Hodnik planinarske kuće zatječemo pun mokre opreme i odjeće. Planinarski trio iz Poljske krenuo je na uspon, ali ga je kiša vratila. I oni i

mi bili smo mokri do kože, ali mi smo dohvatali »mrkvu«! U kuhinji je pao jedan od najneobičnijih ručkova: carsko meso i sir / riba s povrćem u konzervi / »mix« orašastih plodova / sendvič veličine lakta / kulen i čajna! Poljaci do nas jeli su juhu.

Vrijeme je za daljnji silazak prema Suvom polju! Ovdje ne mogu a da ne pohvalim vrećice koje Kraš koristi za svoje napolitanke. Uz to što su mi sačuvale odjeću od kiše, pokazale su se odličnim rješenjem za sprječavanje utjecaja vodenih gojzerica na suhe čarape. Veličina vrećice odgovara broju cipela 42-43.

Na silasku nas mimoilazi lada niva s dva putnika. Zahvaljujući pogonu na sva četiri kotača i jakom motoru doslovce se šetala ovakvom cestom. Druga je zanimljivost na putu omanja kućica u podnožju Badnja do koje vodi jedan makadamski odvojak. S noge na nogu, nakon otprilike 13-14 sati hodanja u dva dana, stigli smo do kombija. Ne mogu opisati olakšanje koje sam osjetio kad sam se izuo i gojzerice zamijenio običnim cipelama. Usljed dugotrajnog hodanja u jednim je gojzericama došlo do pretvorbe običnih nožnih prstiju u školjkaše prstace! Prepuni ponosa dovezli smo se do clija, prekrčali se i uputili prema Kninu na okrjeput od hmelja. Rastajemo se uz obećanje da je ovo prvi, ali svakako ne i posljednji zajednički izlet.

Koncerti u špilji Samograd

povodom 125 godina turističkog uređenja

Vlado Božić, Zagreb

Proslava obljetnice danas lijepo uređene i dobro posjećene špilje Samograd u Pećinskom parku Grabovači kod Perušića u Lici upriličena je 5. rujna 2014. Taj je dan bio ispunjen bogatim programom u Domu kulture u Perušiću te posjetom špilji Samograd i novootvorenoj speleološkoj poučnoj stazi »Tragom Mirka Maleza«.

Proslava je počela nekoliko mjeseci prije, točnije na Uskrsni ponedjeljak 21. travnja 2014., i to u špilji Samograd. U ulaznoj dvorani špilje bila je uređena pozornica na kojoj je nastupila naša proslavljenja pjevačica Radojka Šverko

uz pratnju riječkog pijanista Vladimira Babina na klavijaturama. Posjetitelji su, stojeći u dvorani oko pozornice, uživali u izvedbama dvoje umjetnika. Špiljom su odzvanjale razne melodije, počam od »Ave Marije«, primjerene Uskrsu, preko domaćih skladbi »Lanterna«, »Kud plovi ovaj brod« i drugih, do pjesama stranih izvođača. Prekrasno je bilo odslušati skladbe »Everything I do«, »Conte partiro« i druge. Dubok, osebujan glas Radojke Šverko i zvuci klavijatura bili su izvrsna najava proslave 125. obljetnice uređenja te špilje za turističko posjećivanje.

Pjevački
nastup Radojke
Šverko u špilji
Samograd

Vlado Božić

Ulaz u špilju
Samograd

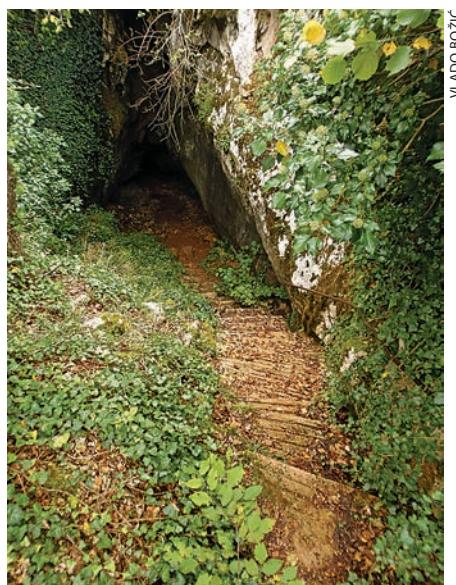
Špilju Samograd ljudi su posjećivali od davnina. U literaturi je prvi put spomenuta 1835. godine. Karlovački školski nadzornik za Vojnu krajину Julije Fras dao je kratak opis špilje i napomenuo da je već tada bila poznata po ljepoti špiljskih ukrasa. Zapisao je i ovo: »Mnoge ugledne osobe posjetile su već ovu špilju, i napustivši je zapisavši na zidovima svoje divljenje«. Fras je to napisao u knjizi »Vollständige Topographie der Karlstädtter Militärgrenze...« koja je izdana u Zagrebu 1835. i 1850., a te se riječi nalaze i u prijevodu knjige »Topografija karlovačke Vojne krajine«, izdanom u Gospiću 1988.

Sljedeći autor zaslužan za populizaciju špilje bio je naš prirodoslovac Dragutin Hirc, prvi urednik »Hrvatskog planinara«. On je 8. kolovoza 1874. posjetio špilju i detaljno je opisao u više publikacija: »Viencu« 1875., »Napretku« 1875., »Putopisima« 1878. te u knjigama »Prirodni zemljopis« Vjekoslava Klaića 1878. i »Hrvatska vila« 1884. Čini se da su ti napisni privukli posjetitelje pa su

Stube na
ulaznom dijelu
Medine špilje

koncem 1886. Perušićani odlučili urediti špilju koja dotad nije bila uređivana s turističkim namjerama. Radi toga su osnovali poseban odbor »kojem je svrha sakupljati dobrovoljne prinose za uređenje pristupa k špilji Samograd« i o tome 15. prosinca 1886. objavili vijest u gospičkim novinama »Ličanin«. Prikupljenim novcem financirano je uređenje prilaznog puta od Perušića do špilje na brdu Grabovači (oko 2,5 km), stuba niza strmu vrtaču na čijem se dnu nalazi ulaz u špilju i stuba kroz špilju (špilja se od ulaza spušta za oko 54 m, a potom uzdiže za 26 m). Posjetiteljima su bili na usluzi vodiči s bakljama i lučima. Za tako uređenu špilju upriličeno je svečano otvorenje 5. kolovoza 1889. O tom je događaju u listu »Obzor« sutradan objavljena vijest pod naslovom »Uređena špilja – Jučer je bilo otvorene i rasvjeta špilje Samograd«.

Bila je to prva novinska vijest o otvorenju neke špilje u Hrvatskoj za turističko posjećivanje. Špilja Samograd postala je time prva u Hrvatskoj kojoj je poznat datum uređenja (ne samo godina). Podsjećam da su i prije 1889. u Hrvatskoj neke špilje bile uređivane za turističko posjećivanje, ali je poznata samo godina njihova uređenja. To su,

Pred ulazom
u špilju Veliku
Kozaricu

na primjer, Gospodska špilja kod izvora Cetine (stube) 1885., Modra špilja na otoku Biševu (proširen ulaz) 1884., Tvrda špilja na otoku Visu (prilaz do špilje, vrata) 1886., Šparožna špilja pokraj Kastva (vrata, stube) 1886. i špilja Sića pokraj Karlovca (stube, ograda) 1888. godine.

Od 1889. špilja Samograd uređivana je više puta. Električnu rasvjetu dobila je 1990. iz dizelskog agregata, a 2007. iz električne mreže. Nedavno su uza stube postavljene i ograde (rukohvati).

Vladimir
Mesarić uz
otvor jame
Tabakuše na
poučnoj stazi
»Čovjek i krš«

Proslava 125. obljetnice turističkog »staža« ove špilje počela je u nazočnosti više od 200 uzvanika programom u Domu kulture u Perušiću, na kojem su nakon pozdravnog izlaganja ravnateljice JU Pećinski park »Grabovača« Katarine Milković govorili načelnik Općine Perušić Ivica Turić i dožupanica Ličko-senjske županije Ivana Tomas. Slijedila su stručna predavanja dr. sc. Nenada Buzjaka (PMF, Odsjek za geografiju) »Pećinski park Grabovača u kontekstu geobaštine Republike Hrvatske i regije Dinarskog krša«, dr. sc. Dane Pejnovića (PMF, Odsjek za geografiju) »Društveno vrednovanje speleološke baštine Grabovače«, dr. sc. Anite Bušljete Tonković (Institut »Ivo Pilar«) »Mogući socio-ekonomski učinci Pećinskog parka Grabovača na razvoj lokalnih zajednica«, dr. sc. Rade Kneževića (Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija) »Mogućnosti edukacije kadrova koji se bave turizmom u Pećinskom parku Grabovača« i bacc. oec. Katarine Milković »Nastanak JU Pećinski park Grabovača i njegov razvoj od 2005. do 2014.«.

Potom su uručene zahvalnice osobama koje su posljednjih tridesetak

godina na bilo koji način pridonijele da špilja Samograd i Park Grabovača postanu to što su danas. Od osamdesetak osoba koje su primile zahvalnice samo su dva speleologa, dr. Nenad Buzjak i dr. Srećko Božićević, od kojih potonji nažalost nije bio nazočan, ali je poslao lijepu čestitku organizatorima.

Nakon domjenka dio sudionika uputio se do parkirališta na ulazu u park Grabovaču, gdje se nalazi prihvatna kućica sa suvenirima i osvježavajućim pićima. Odatle se s vodičima krenulo u posjet špiljama u parku.

Posjet špilji Samograd bio je poseban jer je bio popraćen i glazbom. U špilju su prije posjetitelja ušli članovi klape »Stina« iz Splita i smjestili se na maloj improviziji

ranoj pozornici gotovo pri kraju špilje. S tog se mjesta prema ulazu u špilju pruža prekrasna slika jer se duž pravocrtnoga špiljskog kanala širine 15 – 30 m i visine od gotovo 40 m vidi i prva dvorana špilje te danje svjetlo koje dopire kroz ulaz, udaljen dvjestotinjak metara.

Čim su posjetitelji ušli u špilju, tj. u prvu dvoranu špilje, u kojoj je prije pjevala Radojka Šverko, klapa je zapjevala. Pjesma se čula do ulaza. Posjetitelji su žurili da se što više približe pjevačima i tako bolje čuju pjesme. Nažalost, uza samu pozornicu nema pogodnog mesta za smještaj većeg broja posjetitelja pa su se oni porazmjestili po stubama oko pozornice. S tog su mjesta istodobno mogli uživati u lijepo osvijetljenoj špilji (od pozornice pa do ulaza) i u slušanju glazbe. Bilo je fantastično slušati pjesme koje su pjevači izvodili »glasom do daske«, kad je cijela špilja odzvanjala pjesmom. Pokazalo se da akustika toga prostora jednostavno poziva na slična događanja. To su osjetili i sami pjevači, koji su nakon službenoga, dogovorenog programa zapjevali i »za svoj gušt«. Bilo je prekrasno.

Dio posjetitelja pošao je dalje stazom »Čovjek i krš« do otvora špilje Tabakuše, a onda do početka speleološke poučne staze »Tragom Mirka Maleza«. Stazu je simbolički otvorio Niko Jurišić - Rus, najmlađi volonter parka. Hodaјući stazom posjetitelji dođu do ulaza u špilju Veliku Kozaricu (osvijetljenu danjim svjetлом) i Malu Kozaricu (špilju s jamskim ulazom) te prođu pokraj triju panoa s podacima o speleološkom djelovanju speleologa Mirka Maleza, koji je prvi obavio znanstveno istraživanje okolice Perušića i 1962. objavio nacrte špilja i jama do kojih su danas uređeni pristupni putovi. Posjetitelji zatim prođu pokraj ulaza u Amidžinu špilju i završe kod ulaza u Medinu špilju, koju mogu posjetiti uz vlastito svjetlo. Od Medine špilje staza vodi do parkirališta odakle se kreće u obilazak parka.

Koncert klape
»Stina« u špilji
Samograd

Sveti Ilij na Biokovu

Uspon za nezaboravne planinarske trenutke

Dajana Aloisio, Rijeka

Biokovo je impozantna i nadasve zanimljiva planina koju treba doživjeti i istražiti. Na spomen riječi Biokovo i »istražiti« mnogima će se odmah pred očima pojaviti slika novinskih članaka o »izgubljenim« Česima i Poljacima koji se ljetujući na Makarskoj rivijeri nepripremljeni upućuju u planinu. Zapravo, svi izgubljeni i nisu planinari, već znatiželjni pustolovi koji zaboravljaju koliko moćna planina može biti opasna.

Već nekoliko godina redovito posjećujem Biokovo. Stalno mu se vraćam jer me privlači nekom neobičnom silom. Ove sam godine za cilj odabrala vrh Sv. Ilija, drugi po visini vrh biokovskog masiva, a prvi po težini uspona i nedostupnosti. Za uspon na taj vrh treba se dobro pripremiti jer su svi prilazi zahtjevni.

Planirajući turu odabrala sam prilaznu stazu koja vodi iz Basta pokraj Baške Vode preko Osićine do samog vrha. Za taj uspon treba najmanje pet sati hoda, pri čemu treba svladati visinsku razliku od 1200 metara. Svaki korak na tom usponu, svaka kapljica znoja, za mene znači još jedan korak ka zadanom cilju; u planini treba znati uživati.

Staza je cijelom dužinom dobro markirana, no to ne znači da se može zanemariti oprez. Prvi dio staze ne svladava veliku visinu i nije naporan ni opasan, no s dolaskom na sipar počinje strmina koja ne prestaje sve do spoja s uzdužnom Biokovskom planinarskom stazom. Dok hodam prema vrhu sipara stalno mi se čini da će, čim ga svladam, ugledati Sv. Iliju. S tim uvjerenjem idem prema cilju polako, ali sigurno.

Nakon sipara markacija vodi dalje stjenovitim putom koji zahtijeva više spretnosti, pa i malo penjačke vještine. U višem dijelu staza ulazi u gustu borovu šumu. Prije ulaska u nju oduševljava me vidik prema Baškoj Vodi i otocima, koji se s visinom sve više otvara. Osjećaj sreće je neopisiv, a to je tek trećina puta.

Uspinjući se borovom šumom osjećam se kao da nisam na Biokovu. Takvo Biokovo ne poznam. Provjeravam jesam li na dobrom putu; GPS i markacije kažu da jesam. Idem hrabro dalje, ali nikako da izadem na čistinu. Koračajući razmišljam koliko još ima do cilja. Stižem tako do lovačke kuće, koja je zatvorena, ali idealna za dobar odmor.

DAJANA ALOISIO

Nastavljam uspon kroz šumu koja postaje sve rjeđa. Stižem tako do spoja s Biokovskom planinarskom stazom i onom koja dolazi iz smjera Vošca i Sv. Jure. Tu napokon počinje krševit teren kakav mi je poznat – to je ono Biokovo kakvo poznajem. Na tom se dijelu puta dobro vidi vrh Sv. Jure, cijelo mi je vrijeme za leđima. Sa svakim sam korakom sve bliže Sv. Iliju, ali su mi sve bliži i oblaci koji me prate. Krenula sam po suncu, valjda neće kiša? To su one nepredvidljive opasnosti koje krije svaka planina i na koje svaki planinar treba uvijek biti spremna.

Prođem jedno brdašce, spustim se, pa se opet popnem i tako nekoliko puta. Nakon toliko hoda konačno pred sobom vidim kapelicu sv. Ilije na vrhu. Na putu prema cilju jedna me divokoza smireno promatra, kao da se i ona veseli mom uspjehu.

Nakon pet sati hoda, upornosti i jake želje napokon stižemo na vrh. Oblak mi zatvara vidik s vrha. Puše vjetar i hladno je. Tražim zaklon iza kapelice, odakle mogu malo uživati u vidiku na

autocestu, kad se oblaci nakratko razmaknu. Ipak, ništa mi ne kvari sreću što sam uspjela.

Budući da me vrijeme na samom vrhu nije baš dobro poslužilo, svakako moram ponoviti uspon. Učiniti će to možda s neke druge strane, a do tada će me ispunjavati sreća i veselje pri pomisli na taj nezaboravni biokovski uspon.

U vršnoj zoni Biokova, visoko iznad mora

Milasova piramida na Kleku

Jelena Švraka i Alan Čaplar, Zagreb

Hrvatski alpinisti te brojni prijatelji i poštovatelji Krešimira Milasa izveli su u mjesecima nakon tragične nesreće niz akcija posvećenih njemu u spomen. Na alpinističkom skupu »Glavno da se klajmba«, koji je održan prvoga vikenda u listopadu, u biokovskom se ambijentu okupio rekordan broj sudionika. Tom je prigodom ispenjano nekoliko prvenstvenih alpinističkih smjerova, a u planinarskom domu »Toni Roso« na vrhu Vošća postavljena je Milasova fotografija s posvetom njegove djevojke i obitelji. Obitelj i prijatelji, također u listopadu, postavili su

spomen-ploču na Mliništima na Velebitu. Iskazana ljubav prema Krešimiru Milasu kulminirala je 2. studenoga jedinstvenom akcijom ostvarenom po zamisli alpinista Domagoja Bojka. Na vrhu Kleka (1181 m), omiljenog odredišta planinara i penjača, a ujedno i planine koja je simbol hrvatskoga planinarstva i alpinizma, izgrađena je toga dana visoka kamena piramida u spomen na stradalog prijatelja i alpinista.

Osamdesetak prijateljskih ruku i leđa toga je dana prošlo planinarskom stazom iz Bjelskoga noseći kamenje na vrh Kleka, svi s istim ciljem:

Kako bi kamenje za gradnju lakše stiglo do gradilišta piramide prisutni alpinisti i planinari formirali su do vrha Kleka dugačak lanac te se kamenje zajedničkim snagama iz ruke u ruku prenosilo na vrh. Nesvakidašnji prizor nije ostavio ravnodušnim niti slučajne nedjeljne planinare namjernike

pridružiti se gradnji Milasove piramide te na taj način izraziti poštovanje prijatelju, učitelju, alpinistu i partneru koji je nesebično i mnogo dao penjačkoj i planinarskoj zajednici. Te je sunčane i tople nedjelje, dan nakon blagdana Svih Svetih, vrh Kleka bio okupiran planinarima, alpinistima, prijateljima, trudnicama, djecom i bebama u nosiljkama, a zajedništvo i smijeh odjekivali su klečkim stijenama. Kako bi kamenje za gradnju lakše stiglo do gradilišta piramide, alpinisti i planinari formirali su do vrha Kleka dugačku gusjenicu te se kamenje zajedničkim snagama iz ruke u ruku prenosilo na

RENE LISAC

RENE LISAC

Ljudski lanac do vrha Kleka

LUCIJAN MILAS

Vrh Kleka sada je viši za jedan metar

JELENA ŠVRAKA

vrh. Nesvakidašnji prizor nije ostavio ravnodušnim ni slučajne nedjeljne planinare namjernike, koji su na sam spomen Krešina imena znali o kome se radi, a mnogi se i sami pridružili. U isto je vrijeme nekolicina penjača u navezima kroz stijenu Kleka na vrh donijela kamenje za piramidu.

Voditelj izgradnje piramide na vrhu Kleka bio je dipl. ing. arh. Miše Renić, član udruge Dragodid, Milasov prijatelj koji je uz pomoć svojih kolega iz udruge marljivo i stručno satima mjerio, lupao, prilagođavao i tehnikom gradnje suhozida slagao kamen po kamen. Osim kamenjem s Kleka, mnogi su piramidu simbolično obogatili kamenjem donešenim iz različitih krajeva Hrvatske i svijeta. Ugrađeno je kamenje iz Prizne, s otoka Paga i Brača, iz doline Neretve i s hercegovačke planine Vrana, iz Albanije, s Bijelih stijena, Medvedgrada, Biokova. Uzidani su i kamenovi s dalekih Cho Oyua i Aconcague te sa samoga Khan Tengrija, u čijim snježnim njedrima počiva Krešimir Milas.

Piramida je završena u smiraj toga prekrasnoga i toplog jesenskog dana, a osmjesi na licima i puna srca govorili su više od riječi. Alpinističko-planinarska zajednica još je jednom pokazala koliko je velika i koliko ima poštovanja i ljubavi prema Krešimiru Milasu.

Mliništa – mjesto za dvoje

Uspomena na Krešimira Milasa

Jelena Švraka, Zagreb

Bližio se kraj 2012. godine. Znali smo da ćemo je ispratiti negdje u planini. Planinari PDS-a »Velebit«, čija sam članica, već tradicionalno dočekuju novu godinu na popularnom planinarskom domu »Zavižan« pa smo im se nakanili pridružiti. Budući da je Stara godina bila u ponedjeljak, planirali smo iskoristiti produžen vikend i lijepo vrijeme te do Zavižana doći Premužićevom stazom s juga, od planinarskog doma »Ravni Dabar«, preko planinarskih kuća Skorpovac, Ograđenica i Alan.

U petak 28. prosinca Krešo i ja krećemo na svoj prvi zajednički planinarski izlet. Opterećeni teškim ruksacima putujemo vlakom iz Zagreba u Gospic, gdje nas velikodušno dočekuje Krešina prijateljica i alpinistica Đenisa Barnjak. Ona nas vozi do Dabarske kose i još malo dalje do ceste koja se spušta prema planinarskom domu u Ravnem Dabru. Spuštamo se kroz mrklu noć prema prenoćištu, gdje nas dočekuje Mile Prpić, kao i uvijek srdačno, uz čaj, rakiju i ugrijan dom. Krešo i domar Mile stari su poznanici budući da se Krešo često penjao u Dabarskim kukovima.

Uz večeru čavrlijamo s Milom, no ubrzo krećemo na počinak jer ujutro trebamo rano ustati. Najprije ćemo prema Rujičinom kuku, pa prema Visibabi te zatim iza Bačić kose sići na Premužićevu stazu. Vrlo brzo stižemo na tu dojmljivu stazu velikoga Ante Premužića, sagrađenu u samo četiri godine. Taj planinarski put vodi vršnim dijelom sjevernoga i srednjeg Velebita otkrivajući prolaznicima nezaboravne krajolike. Planina u tom dijelu oduševljava ljepotom visokih stjenovitih vrhova, bukovih šuma i otvorenih vidika prema otocima Rabu i Pagu.

Dan je topao i ništa ne odaje da je zima već pokucala na velebitska vrata. Za dva i pol sata stižemo do skloništa Skorpovac (958 m), gdje se odmaramo, ne sluteći nevolje koje nas uskoro očekuju. Zavirujemo u lijepo uređeno sklonište i za stolovima ispred njega, grijani zrakama zimskog sunca uživamo ručajući.

Premužićeva nas staza dalje vodi tik uza Skorpovac. Ubrzo nailazimo na prve prepreke; odron je prepriječio stazu i primorao nas da ga zaobiđemo po drveću koje je odron u svom naletu porušio. Bez poteškoća svladavamo odron i nastavljamo. Prave nevolje počinju nadomak Mliništa. Iako smo se prije puta raspitali o snijegu i premda su podaci koje smo imali ukazivali na to da ga ima malo, i to na tek nekoliko mjesta, nailazimo na ozbiljniji snijeg koji nas prilično usporava. Na nekim je dijelovima staza sasvim skrivena ispod kosoga ledenog pokrova.

Napredujemo sporo, uz nekoliko proklizavanja i padova. Krešo na nekim dijelovima gojzericama kopa stopinke kako bi mi olakšao kretanje i preuzima moj ruksak. Pojedinim dijelovima sporo i oprezno nastavljamo po suhim, rubnim dijelovima staze, širokima tek kao stopalo, što počinje mrsiti naše planove da prije mraka stignemo do planinarskoga skloništa »Ograđenica« (1400 m), gdje smo naumili prenoći.

Premužićevom stazom ususret novoj godini

Krešimir Milas na Mliništima 30. prosinca 2012.

U sumrak stižemo do Gornjih korita, izvora koji se nalazi uza samu stazu. Odmaramo se kratko u nadi da je pred nama lakše prohodna dionica puta. Međutim, samo nekoliko metara od odvojka prema skloništu Velebit nam pokazuje da je gospodar u svom dvorištu i potpuno nas zaustavlja. Premužićeva staza ispred nas kao da je nestala, sada je to tek strma ledena padina nagnuta oko 70 stupnjeva. Unatoč pokušajima da svladamo taj izazov, primorani smo odustati i bivakirati. Sreća je u nesreći to što smo zaustavljeni na ravnom komadu leda 3×3 metra, tako blizu, a tako daleko od Ograđenice. Te nam je prosinačke noći, umjesto Ograđenice, kao prenoćište poslužio taj komadić leda.

Iako nas je zaustavio, Velebit nam je podario mirnu noć, bez vjetra. Bio je to najljepši bivak, s nebrojenim zyjezdicama koje su svijetlike na nebu iznad nas. U ranu zoru kuhamo malo čaja da se ugrijemo i krećemo natrag prema Gornjim koritima. Krešo me hrabri: »Budi bez brige, ubrzo smo na sigurnom«. Potpuno usredotočena na to gdje stajem, čujem Krešu kako govori da smo stigli.

Podižem glavu, ali i dalje vidim samo led, ništa što bi nalikovalo kraju puta. »Dolje«, reče, »dolje idemo. To su Mliništa«. Lijepa planinska udolina u sjevernom dijelu primorske terase srednjega Velebita doimala se nestvarno s mjesta na kojem sam se nalazila.

Spuštamo se strmo prema Mliništima i začas smo na sigurnom. Skidamo ruksake, jakne, kape, rukavice, jer kao da smo prošli kroz vremenski prozor, sunce je ovdje grijalo mnogo jače nego gore na stazi. Odmaramo se, kuhamo prvi topli obrok nakon dužeg vremena. Upoznajemo polje koje je nekoć bilo prepuno ljetnih stanova žitelja svih južnih zaselaka Prizne, danas tek njihovih ostataka. U sredini Mliništa je planinska kapela sv. Jelene Cesarice. Izgrađena je oko 1900. i u vrlo je dobrom stanju, kao i šterna u njenoj blizini.

Krešo je dobro poznavao Mliništa, ne samo zato što je bio »hodajući alpinističko-planinarski udžbenik«, već i zato što je već kao dječak sa svojim pokojnim ocem dolazio ovamo. Njegov je otac također bio strastven zaljubljenik u planine i iskusan planinar te je kupio vikendicu u Prizni

kako bi mu Velebit bio »nadohvati noge«. Stazu prema Mliništimu s primorske strane prošao je nebrojeno puta i poznavao svaki njezin djelić. Te je noći Velebit preusmjerio putokaze i ponovno ga tamo doveo, a mene s njim prvi put. Ondje je nastala naša najdraža fotografija, poslije uokvirena na zidu naše sobe, slika koju je Krešo ponio sa sobom u Kirgistan na ekspediciju i koja je s njime tamo zauvijek ostala.

Mliništa i staza koja vodi do njih toga su dana zauzeli posebno mjesto u našim srcima.

Nakon gotovo dva sata odmora uspinjemo se slabo vidljivom stazom odmah uza crkvicu povije Mliništa i krećemo brdskom stazom prema Prizni. Vidik s jedne strane seže na vrhove Ograđenik (1604 m), Malovan (1610 m) i Šatorinu (1624 m), a s druge prema moru i otocima Rabu i Pagu. Nakon 45 minuta hoda dolazimo do sad već vidljive široke staze kojom se počinjemo spuštati prema Prpić Lugu, prvom zaseoku Prizne, tik uz glavnu cestu. Staza je to koja je nekoć služila kao stočarski i komunikacijski put do ljetnih stanova na Mliništima. Laganim hodom, s odmorima, u Prpić Lug stižemo za dva sata. Jutro dočekujemo u trajektnoj luci i odanle prvim autobusom krećemo

KREŠIMIR MILAS

Nakon neplaniranog zajedničkog bivakiranja

za Zagreb. Došli smo kući na Staru godinu, a doček nove godine prespavali smo bez žaljenja, obogaćeni prekrasnom i vječnom uspomenom. Nakon izleta nebrojeno smo se puta prisjećali velebitske pustolovine i dogovarali kako ćemo opet poduzeti nešto slično.

Ponovno dolazim na Mliništa, ovaj put nažlost bez Kreše. Sa mnom su njegova sestra Lucija s djecom Tonkom i Ivanom, majka Ljerka, prijatelji Tomislav Novak, njegova djevojka Sara Kosa-

JELENA ŠVRAKA

Spomen-ploča postavljena na putu prema Mliništima u listopadu 2014.

Na Mliništima ove jeseni

nović, Luka Brodić, Matija Brčić i moja majka Milena. Dolazimo sa željom da na putu prema Mliništima pronađemo lijepo mjesto gdje ćemo postaviti spomen-ploču, koje će nam i poslije, s godinama, biti lako dostupno.

Prekrasan je jesenski dan no uspon je ispunjen svim onim osjećajima što ih proživljavamo u sebi. U Prpić Lugu pozdravljamo se s domaćima, pozanicima obitelji Milas. Neobilježena, ali jasno

vidljiva i široka staza počinje odmah uz kuću i na oko 300 metara iznad mora prolazi kraj nekoliko ruševnih stanova, omeđena suhozidom s druge strane. Staza prolazi šumom, a zatim stjenovitim terenom te gotovo stalno nudi lijepe vidike prema otoku Pagu.

Na izloženom stjenovitom dijelu, na 800 metara visine, nakon dva i pol sata hoda zapažamo lijepu stijenu koja kao da se nudi za postolje. Dečki kreću u akciju i ploča s Krešnim imenom vrlo je brzo pričvršćena na velebitskom kamenu. Dugo sjedimo uz ploču, svatko s Krešom u mislima i pogledom uprtim u daljinu. Mjesto odiše mirom i spokojem. Teško je bilo pronaći prave riječi, ali tišina grmi glasnije od bilo koje riječi.

Ploča se ne nalazi na nekom popularnom planinarskom putu, štoviše, uopće se ne nalazi na planinarskom putu. Put je na zemljovidu označen tek isprekidanim crnim crtama, no u našim životima označen je drugačijim simbolom. Uklesane riječi »Mi srest ćemo se opet« simbol su neizmjerne ljubavi i skroman trag života u planini koju je Krešin istraživački i pustolovni duh najviše volio.

Ojsternik (2052 m)

Najistočniji dvotisućnjak Karnijskih Alpa

Damir Bajs, Zagreb

Ojsternik (slovenski) ili Oisternig (njemački) najistočniji je dvotisućnjak Karnijskih Alpa. Nalazi se na nekadašnjem slovenskom etničkom području, gdje su Slovenci do početka Prvoga svjetskog rata činili velik dio stanovništva.

Planini se prilazi iz Trbiža (tal. Tarvisio), a zatim starom cestom prema Udinama (ne autocestom!) do mjesta Ukve (tal. Ugovizza). U središtu naselja odvaja se 7 km duga asfaltirana planinska cesta koja nas »diže« visoko, prateći oznake do planinarske kuće Nordio-Deffar ili na planinu¹ Bistrigu (tal. Bistrizza). Cesta vodi uskom dolinom koju okružuju stijene i vrlo strme šumovite padine. Često je zatvorena zbog bujica koje nanesu mnogo kamenja, drveća ili zemlje ili jednostavno odnesu čitave njene dijelove. Zbog toga su u tijeku opsežni radovi koje sufinancira Europska unija; grade se brane da bi se tok rijeke usporio i donekle kontrolirao.

Nakon 7 kilometara asfalt završava, a put se račva na dvije strane: lijevo se može dobrim makadamom do planinarske kuće Nordio-Deffar, a desno na planinu i sedlo Bistrigu te vrh Ojsternik. Krećemo desnom markiranom stazom, kojom se za dva sata umjereno hoda može stići do sedla. Pritom se svladava visinska razlika od 550 metara. Staza vodi desnom padinom, isprva kroz bjelogoričnu šumu, koja s porastom visine prelazi u crnogoricu, uvelike degradiranu kiselim kišama. Uspon je umjereno strm, a teren povremeno sklizak. Šumu mjestimično zamjenjuju planinski proplanci puni alpskog cvijeća i malina. Pitke vode ne nedostaje jer granitne stijene ne propuštaju vodu u podzemlje. Preko brojnih izvora i potočića prelazimo improviziranim mostićima.

Na prvom manjem prijevoju, zvanom Pleccia (slov. Pleča), otvaraju se široki vidici na okolne

vrhove. Slikovitog su izgleda, podsjećaju na čelave glave. Naime, sve do manjih vršnih dijelova dopiru crnogorične šume, a onda naglo počinju gole kamenite glavice samih vrhova.

Staza se uspinje livadama do poznate kapele Majke Božje Snježne (Madonna della Neve), zavjetne kapele slovenskih gorskih biciklista, na visini od 1750 metara. Ta se mala kapela često posjeće, što zbog svoje ljepote, što zbog svoga položaja na razglednoj točki na stazi prema planini Bistrici (njem. Feistritzer Alm), do koje ima samo 15 minuta laganog spusta.

Planina Bistrica nekadašnje je pastirsко naselje od stotinjak lijepih kamenih i drvenih alpskih

Dio planine Bistrice

Kapela sv. Marije Snježne

¹ Kako ne bi bilo zabune, pojам „planina“ u ovom slučaju se ne odnosi na reljefni pojам izboćine na Zemljinoj kori, već na pastirsко naselje. To je uobičajen pojам u slovenskom jeziku

Nova planinarska kuća u izgradnji

kuća. Danas se pretežito koriste kao kuće za odmor. S austrijske strane do naselja vodi dobra makadamska cesta. Kroz središte naselja prolazi talijansko-austrijska granica, koja danas praktično i ne postoji. Posebno se ističe nova, velika drvena kuća, zapravo planinarsko-ugostiteljski objekt Schutzhütte, koji je još u izgradnji.

Na sjevernoj strani naselja počinje zaobljen greben Ojsternika. Staza vodi blažim zavojima po južnom pobočju grebena, isprva prema zapadu, a potom malo strmije prema istoku do predvrha s metalnim križem, kutijom za žigove i upisnom knjigom. Iako se najviša točka nalazi nekoliko minuta hoda dalje, ovo je najposjećenije mjesto, s kojeg se pružaju vidici kao na izložbi: na zapadne Julisce Alpe s vrhovima Višem i Montažem, Karavanke, Triglav, Jalovec, Mangart i druge, a na zapadu na Karnijske Alpe i Dolomite. U blizini je i Dobratsch (slov. Dobrač), znana planina s poznatim alpskim botaničkim vrtom, novim planinar-

Položaji iz Prvog svjetskog rata

skim domom, visokim televizijskim tornjem i dvije zavjetne rudarske crkvice na uskom vršnom grebenu.

Dok se odmaramo i uživamo u vidicima nekoliko nas puta »dotiču« oblačići, brzo se provlačeći grebenom i nestajući u daljini.

U povratku razgledavamo dobro sačuvane ostatke bunkera i utvrda iz Prvoga svjetskog rata. To je granično područje bilo poprište velikih bitaka pa su ovdje položeni mnogobrojni ljudski životi. S povijesnim odmakom nameće se pitanje – zašto?

Od planine Bistrice do parkirališta vraćamo se drugim putom, pokraj novoobnovljene planinarske kuće Nordio-Deffar (1400 m). Staru je zgradu uništila kameno-zemljana bujica 29. kolovoza 2003. Vrlo ugodan ambijent nove planinarske kuće, kojom upravlja Club Alpino Italiano, Sekcija Trst, dobro nam je došao da obnovimo snagu potrošenu tijekom ovoga lijepog izleta i pripremimo se za put kući.

Greben Ojsternika

Skupna fotografija

95. obljetnica »Ravne gore« u Varaždinu

Milivoj Turk, Varaždin

Planinarsko društvo »Ravna gora« iz Varaždina jedna je od planinarskih udruga s najdužom tradicijom. To je društvo ove godine obilježilo 95. obljetnicu planinarstva u Varaždinu. Evo nekoliko riječi o tome!

Prvo planinarsko društvo u Varaždinu osnovano je 10. studenoga 1919. U početku je djelovalo pod imenom Varaždinsko planinarsko društvo, a glavni inicijator njegova osnivanja bio je profesor Krešimir Filić. Na osnivačkoj skupštini u Narodnoj čitaonici izabran je odbor u sastavu: predsjednik Krešimir Filić, tajnik prof. Vladimir Deduš, blagajnik Lacko Kronast, gospodar Drago Milanović, odbornici: Mijo Blašković, Nikola Metz, Srećko Noethig, Viktor Mak i Držislav Knežević. Tada prihvaćena Pravila bila su potvrđena 1920. godine. Prvi društveni izlet organiziran je 29. veljače 1920. Išlo se preko Novog Marofa do Ljubešice i Varaždinskih Toplica, a taj se događaj od 2005. obilježava svake godine pohodom po različitoj trasi.

Treba spomenuti da je malo poslije osnivanja Hrvatskoga planinarskog društva (1874.), u Varaždinu 1883. za povjerenika izabran profesor Adolf Jurinec, ali se njegovo nastojanje da osnuje

Filićev dom na Ravnoj gori, otvoren 1932, spaljen 1944.

podružnicu još dugo nije ostvarilo. U početku je Društvo imalo 113 članova, među kojima su bili mnogi poznati i ugledni Varaždinci. Dvadesetak njih aktivno je planinarilo. Na izvanrednoj skupštini 19. lipnja 1923. odlučeno je da Društvo kao podružnica pristupi Hrvatskom planinarskom društvu. Namjera je bila da se podružnica nazove »Ivančica« pa se u Pravilima spominje to ime. Međutim, u svoj ostaloj dokumentaciji iz toga vremena nalazimo ime »Ravna gora«.

Za dulji boravak na Ravnoj gori koristila se kuća u predjelu Pusti duh, koja je 1923. dobivena

Ravna gora i dvorac Trakošćan

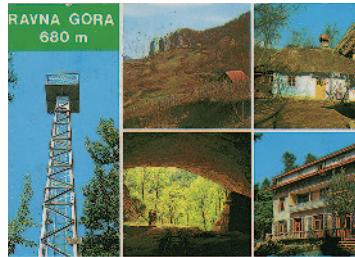
Varaždinski planinari na Magliću 13. srpnja 1960.

na uporabu od župe Bednja, a 1942. je i otkupljena, ali kao ruševina. Usporedo se pripremala gradnja drugog doma. Izgrađen za samo tri mjeseca, otvoren 16. listopada 1932., a nazvan Filićevim domom po agilnom predsjedniku Društva. Za vrijeme Drugoga svjetskog rata bio je partizanska baza, no kada je to otkriveno, u srpnju 1944. do temelja je spaljen, a domarka Anka Ivić okrutno ubijena.

Poslije rata, već 1945., Okružni narodni odbor odobrava pravila PD-a »Varaždin«, koji nastavlja s radom u sastavu fiskulturnog društva »Sloboda« do konstituirajuće sjednice 7. srpnja 1948. Ime »Ravna gora« vraćeno je 1954.

S obzirom na to da obnovljena mala planinarska kuća nije više zadovoljavala potrebe, 1961. započele

JOSIP PETRAN

Tomislav Đurić • Zlatko Smerke

RAVNA GORA

Planina
Planinarska organizacija 1919-1979. g.
Planinarski put po Ravnoj gori

Knjiga
Tomislava
Đurića i Zlatka
Smerke o
Ravnoj gori
s prilogom
o razvitu
planinarskog
društva
»Ravna gora« u
Varaždinu

su pripreme za izgradnju novog doma, koji je 1963. svečano otvoren. Najprije je nazvan po Anki Ivić, a od 2002. opet nosi ime Krešimira Filića. Elektrificiran je, ima telefonsku liniju i do njega vodi šumska cesta. Posljednjih su godina u njegovu obnovu uložena znatna novčana sredstva pa sada raspolaže sa 70 kreveta i predstavlja jedno od žarišta planinarstva u Hrvatskom zagorju.

Ovom se prilikom ne mogu navesti svi članovi zaslužni za dugogodišnje uspješno djelovanje Društva pa ćemo navesti samo njegove dosadašnje predsjednike. Bili su to prof. Krešimir Filić 1919. – 1948., Josip Đuras 1948. – 1962., Mirko Ivić - Šiljo 1962. – 1982., Andelko Turković 1982. – 1983., Ivica Pothraški 1983. – 1984., Vladimira Horvat

Obilježavanje jubileja

Značajna obljetnica »Ravne gore« obilježavala se prigodnim akcijama cijele ove godine. Održana su četiri pohoda »Cvjetnim stazama Ravne gore«, a 8. studenoga bio je Dan PD-a »Ravna gora«. Na početku Planinarskog tjedna 24. studenoga održana je svečana skupština društva s podjelom priznanja i nagrada članovima, kao i zahvalnica donatorima za obnovu doma. Sljedećih dana organizirana su četiri predavanja s planinarskom tematikom uz prisustvo planinara i ostalih zainteresiranih. Proslava jubileja završila je 29. studenoga izletom i radosnim druženjem na Ravnoj gori. Ponosni na svoju prošlost i sa željama za još uspješnije buduće godine, članovi »Ravne gore« približavaju se skorom stoljetnom jubileju.

ZLATKO SMERKE

Filićev dom na Ravnoj gori

Članovi PD-a »Ravna gora« na Bijelim stijenama

1984. – 2002., Borislav Šimenc 2002. – 2006. te Marijan Fabeta od 2006. do sada. Brojne aktivnosti Društva u gotovo stotinu godina odvijale su se u raznim sekcijama: pionirskoj i omladinskoj, vodičkoj, markaciističkoj, skijaškoj, orijentacijskoj, u seniorskoj skupini, alpinističkom odsjeku i stanici gorske službe spašavanja.

Društvo je 1956. izradilo prijedlog Zagorske transverzale, a godinu dana poslije određene su kontrolne točke, tiskane knjižice i izrađeni žigovi Zagorskoga planinarskog puta. Obilaznica je otvorena 1958., a poslije je proširena novim vrhovima i domovima. Planinarski put po Ravnoj gori otvoren je 30. rujna 1979. u povodu 60. obljetnice »Ravne gore«. Put prolazi od istočnih brežuljaka Donje Voće i Klenovnika preko središnjega, najvišeg dijela gore do zapadnih padina. Pohodima nazvanim »Cvjetne staze Ravne gore« obilježava se 95 godina planinarstva u Varaždinu. Pohodi se održavaju četiri puta godišnje, po jedan u svako godišnje doba, a različitim stazama vode do Filićeva doma.

Društvo je organiziralo nebrojene pohode i izlete na hrvatske planine, planine prijašnje države i na inozemne planine. Pojedini su članovi samostalno ili u sastavu ekspedicija ostvarili značajne uspone na vrhove ne samo europskih planina nego i onih u Africi, Aziji, Sjevernoj i Južnoj Americi. Za dugogodišnje uspješno djelovanje »Ravna gora« i njezini istaknuti članovi nagradivani su najvišim priznanjima Hrvatskoga planinarskog saveza.

Literatura i izvori podataka

- Tomislav Đurić, Zlatko Smerke: Ravna gora, Varaždin 1980.
- Željko Poljak: Zlatna knjiga hrvatskog planinarstva, Zagreb 2004.
- Arhiv Društva

info

V R H

Sveta Gera (1178 m)

Vrh Sveta Gera je najviši vrh Žumberka i sjeverozapadne Hrvatske. Iako je hrvatsko ime za taj vrh Sveti Ilij, naziv je gotovo zaboravljen te se češće koristi stari slovenski naziv Sveta Gera. Slovenci vrh zovu i Trdinovim vrhom prema svom književniku Janezu Trdini. Crta državne granice sa Slovenijom vodi kolnim putom po samom hrptu. S hrvatske strane nalazi grkokatolička kapela sv. Ilij u kojoj je uređeno jednostavno planinarsko sklonište, a desetak metara od nje, sa slovenske strane, konzervirani ostaci kapele sv. Jere. Vrhom dominira 80 m visok telekomunikacijski toranj na slovenskoj strani, a s hrvatske je strane vojarna koja će nakon odlaška vojske biti preuređena u planinarski dom. Najviša točka označena je visokim betonskim geodetskim stupom s kojeg se pruža izvanredan vidik na sve strane. Od kapele ima 2' do vidikovca odakle je odličan vidik na Sloveniju, sve do Alpa.

Koordinate: N 45° 45' 35.2" E 15° 19' 5.7"

Žig: Metalni žig vrha pričvršćen je na podnožju geodetskog stupa na najvišoj točki vrha.

Prilazi: Sošice – Sveta Gera (preko Boića) 2.15 h

Sošice – Sveta Gera (preko Tratine) 2.30 h

Sekulići (pl. dom »Boris Farkaš«) – Sveta Gera 2 h

Kontrolna točka: Hrvatska pl. obilaznica, Pl. put Žumberkom, Karlovačka obilaznica, 40 vrhova za 40 godina PD Kamenjak, Hrvatske pl. kuće

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

Planinarska obilaznica »Podgorske staze«

Tip obilaznice:

vezna kružna

Godina osnivanja: 2011.**Minimalno vrijeme obilaska:** 9-10 h**Broj kontrolnih točaka:** 8

KT: Cesarica, Stari put, Pejakuša, Skorpovac, Kurozeb, Radlovac, Stipčev vrh, uvala Badnjina

Uvjet za priznanje:

Obilazak svih kontrolnih točaka (dokazuje se fotografijama)

Upravlja: PD

»Kamenjak«, Rijeka

Informacije: Verdan Grubelić, 051/331-212,
pdkamenjak@gmail.com

PD »Kamenjak« iz Rijeke uredio je na srednjem Velebitu obilaznicu »Podgorske staze«. Obilaznica je veznog tipa i eliptičnog oblika, a ima osam kontrolnih točaka. Za obilazak je potrebno 9 do 10 sati hoda.

»Podgorske staze« započinju u Cesarici na moru. Odатle se put uspije preko Dokozića i Pejakuše do novog skloništa u Skorpovcu. Slijedi kratka šetnja dijelom Premužićeve staze te uspon na vrh Kurozeb (1167 m) te silazak preko Radlovcu i Stipčeva vrha (545 m/nm) do Trolokvi. Dionica »sa okusom soli« vodi velebitskim uvalama Smojverušom i Badnjinom natrag do Cesarice.

Dnevnik obilaznice sadrži vodič i kartu obilaznice, a priređen je na hrvatskom i engleskom jeziku. Može se naručiti od PD-a »Kamenjak« ili nabaviti u planinarskim kućama na Alanu i Baškim Oštarijama. Također se prodaje u bistrou »Riva« u Svetom Jurju te cafeu »Baška bura« u Karlobagu. Cijena je 40 kuna.

Obilazak se dokazuje fotografijama. Nagrada je upis u počasnu knjigu obilaznika prigodna značka s motivom kapelice svetog Roka u Radlovcu. Fotografije se mogu slati i elektronskom poštrom, već s Velebita.

PLANINARSKA KUĆA

Planinarsko sklonište Vickov stup na Mosoru (1325 m)

Planinarsko sklonište Vickov stup metalni je deseterokutni stup promjera dva metra, sličan Aljaževu stupu na vrhu Triglava u Sloveniji. Unutar stupa je klupa za odmor i upisna knjiga. To je najmanji planinarski objekt u Hrvatskoj. Podigli su ga djelatnici splitskog brodogradilišta, a danas o njemu brinu članovi Planinarskog kluba Split. Iako nije na najvišem vrhu Mosora, od njega se na sve strane širi pregledan vidik.

INFO

Otvoreno: stalno**Opskrbljeno:** ne**Mjesta za noćenje:** nema**Upravljač:** PK Split, Split**Prilaz vozilom:** nema

prilazne ceste

Prilazi:

Sitno Gornje - dom Umberto

Giometta - Vickov stup 3 h

Kotlenice - špilja Vranjača - Vickov stup 3.30 h

Izleti:

Vickov stup - Veliki Kabal 30'

Vickov stup - Ljubljan 1.30 h

Krševiti tereni na primorskoj strani srednjeg Velebita

hpdkunagora.net

Web planinarskog društva iz Pregrade, slikovitog zagorskog mjesta pod Kuna gorom, nije po dizajnu posebno impresivan, ali pruža na pregledan i sustavan način sve osnovne podatke o samome društvu i njegovim izletima. Posebno vrijedan dio weba »Kuna gore« predstavljaju primjereni priređeni opisi planinarskih putova na Kuna gori te tekst o Zagorskom planinarskom putu, kao i stranica posvećena planinarskoj kući »Kuna gora«. Osim lijepih fotografija s društvenih izleta, na webu društva dostupna je i pregledna karta putova po Kuna gori.

www.hpd-kunagora.net

IZ PLANINARSKE PROŠLOSTI

Prva hrvatska ekspedicija na Grenland 1971.

Zahvaljujući generaciji vrlo sposobnih penjača i zbog još nekih dodatnih čimbenika, početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća hrvatski alpinisti mogli su konačno prići organiziranju prve hrvatske alpinističke ekspedicije. Hrvatski su alpinisti tako pod vodstvom Jerka Kirigina 1971. krenuli na Grenland gdje su u području Ingolf Fjelda ispenjali nekoliko vrlo teških smjerova, između ostalih i jedan prvenstveni koji je ušao u analne svjetskog alpinizma. Vrh Ingolf Fjelda, koji je zbor strmine i oblika nazvan grenlandskim Matterhornom, dotad nije bio osvojen. Do tada su kadrovske i finansijske mogućnosti hrvatskih alpinista

uglavnom bile još preslabe za samostalne ekspedicije u velegorja kao što su Himalaja ili Ande, ali im je uspješna ekspedicija na Grenland otvorila prozor u svijet i potvrdila da su spremni i za veće izazove. Vođa ekspedicije Jerko Kirigin (1942. – 2008.) istaknuo se i kao organizator idućih hrvatskih ekspedicija u 70-im godinama (Ande 1974. – 1975.). Svoje iskustvo uložio je i u sudjelovanje u himalajskim ekspedicijama na Ngojumba Kang 1987. i Mt Everest 1989., a za vrijeme Domovinskog rata od 1991. do 1995. bio je osnivač i zapovjednik Planinske satnije Velebit koja je branila hrbat Velebita.

Članovi HAEG '71 pod Ingolf Fjeldom

HVOJE LUKATELA

Vremeplov

3. 12. 2007. u australskim Plavim planinama Boris Čujić i Ivica Matković penjanjem prvenstvenog smjera (6b+) završavaju projekt Velike stijene svijeta (na svim kontinentima)

4. 12. 1925. u Splitu osnovana HPD-ova podružnica »Mosor«

7. 12. 1972. Reinhold Messner posjetio Dom HPS-a u Zagrebu

11. 12. 2003. povodom završetka Međunarodne godine planina, Opća skupština UN-a proglašila 11. prosinca Međunarodnim danom planina

15. 12. 2008. uz nazočnost predsjednika RH Stjepana Mesića svečano obilježena 110. obljetnica planinarstva u Požeži

22. 12. 1877. zagrebačko gradsко poglavarstvo prepustilo HPD-u Gradsku kuću na Sljemenu, čime ona postaje prva planinarska kuća u Hrvatskoj

26. 12. 1951. rođio se hrvatski alpinist Stipe Božić

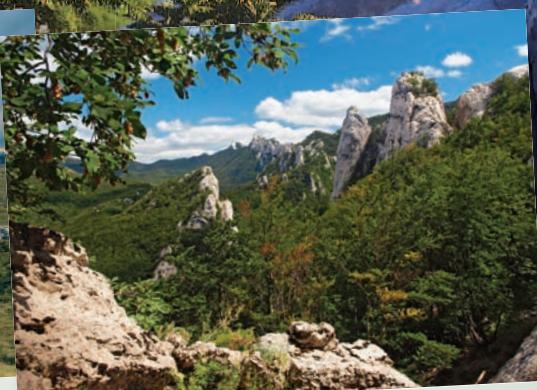
Naručite planinarski kalendar za 2015. godinu!

Sredinom studenoga iz tiska je izašao atraktivni zidni kalendar HPS-a za 2015. godinu s odabranim fotografijama planinskih područja u Hrvatskoj. Uz slike planinske prirode, u njemu je pregled svih važnijih akcija u sljedećoj godini i adresar udruga članica HPS-a. Fotografije prikazuju prepoznatljive prizore iz hrvatskih planina. Cijena kalendara je 35 kuna, a za narudžbe od 10 i više primjeraka preko planinarskih društava odobrava se popust od 20% (u društvu se sastavi popis i narudžbom društva naručuje se određeni broj kalendara, a HPS društvu potom šalje račun). U narudžbi treba naglasiti hoće li se kalendar izravno preuzeti u Uredu HPS-a ili ga treba slati poštom, a u tom slučaju u račun će biti uključeni i poštanski troškovi. Format kalendara je 48 × 33 cm, a kao i prijašnjih godina, tvrda poštanska omotnica štiti ga od oštećenja na putu do naručitelja.

Narudžbe se primaju putem:

- web-trgovine - www.hps.hr
- e-maila: uredhps@hps.hr
- tel./faks 01/48-24-142
- tel. 01/48-23-624

2 Veljača / February

PONEDJELJAK MONDAY	UTORAK TUESDAY	SRIJEDA WEDNESDAY	ČETVRTAK THURSDAY	PETAK FRIDAY	SUŠTORA SATURDAY	NEDJELJA SUNDAY
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

Hrvatski planinarski savez • Kopčićeva 22, 10000 Zagreb • www.hps.hr • hps@hps.hr

Kalendar akcija pratiće na webu HPS

8 Kolovoz / August

PONEDJELJAK MONDAY	UTORAK TUESDAY	SRIJEDA WEDNESDAY	ČETVRTAK THURSDAY	PETAK FRIDAY	SUŠTORA SATURDAY	NEDJELJA SUNDAY
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
24	25	26	27	28	29	30
31						

Hrvatski planinarski savez • Kopčićeva 22, 10000 Zagreb • www.hps.hr • hps@hps.hr

Kalendar akcija pratiće na webu HPS

U Slovenskom planinskom muzeju održana izložba ZAJEDNO U PLANINAMA

**SKUPAJ V HRIBI
ZAJEDNO U PLANINAMA**

VESNA HOLJEVAC

Slovenskom planinskom muzeju u Mojstrani 7. studenoga otvorena je izložba Zajedno u planinama / Skupaj v gorah koja prikazuje bogatu i raznorednu dugogodišnju suradnju hrvatskih i slovenskih planinara. Izložba je organizirana u suradnji Hrvatskog planinarskog saveza i Planinske zveze Slovenije u povodu 140. obljetnice hrvatskog planinarstva kako bi se predstavio važan dio povijesti koji se odnosi na prijateljstvo, druženje i zajedničke akcije hrvatskih i slovenskih planinara.

Na zasebnim panoima predstavljeno je povijesno nasljeđe Valvasora, Hacqueta, Frischaufa, Aljaža i drugih istaknutih planinara, a zatim stručna suradnja u različitim djelatnostima te posebno u školovanju i razmjeni iskustava između markacista, alpinista, vodiča i dr. Velikim brojem slika predstavljena je i tradicija pohoda i susreta između hrvatskih i slovenskih planinarskih društava, kao i između nacionalnih planinarskih saveza. Poseban dio izložbe čini prikaz ekspedicija u svjetska velegorja, na kojima hrvatski i slovenski alpinisti već desetljećima ostvaruju rezultate prepoznatljive na svjetskoj razini.

Izložbu su prigodnim riječima otvorili direktor Slovenskog planinskog muzeja Miro Eržen te predsjednici PZS-a i HPS-a Bojan Rotovnik i Hrvoje Kraljević. U svečanom programu prikazane su atraktivne video

Izložba obuhvaća pregled planinarske suradnje hrvatskih i slovenskih planinara od Valvasora do današnjih dana (ukupno više od 300 slika)

Obraćanje predsjednika HPS-a prof. dr. Hrvoja Kraljevića

Nastup
zagrebačkog
pjevačkog
planinarskog
ansambla
»Go re mi«

Autori izložbe s
domaćinima iz
Planinske zveze
Slovenije. Slikeva:
Alan Čaplar, Darko
Berljak, ravnatelj Slovenskog
planinskog muzeja
Miro Eržen,
predsjednik HPS-a
Hrvoje Kraljević,
predsjednik PZS-a
Bojan Rotovnik,
Borislav Aleraj i
Vladimir Novak

prezentacije o hrvatskom i slovenskom planinarstvu, a zagrebački planinarski ansambl Go-re-mi pod umjetničkim vodstvom Željka Hajtoka oduševio je okupljene izvedbom nekoliko planinarskih pjesama na hrvatskom i slovenskom jeziku. Autori izložbe su Borislav Aleraj, Darko Berljak, Alan Čaplar i Vladimir Novak, a u prikupljanju i obradi građe sudjelovalo je još nekoliko desetaka planinara s obje strane granice.

Druženje nakon otvorenja izložbe

Delegacija ekspedicije Lukina jama – sifon 2013. kod predsjednika Josipovića

Delegaciju speleološke ekspedicije »Lukina jama – sifon 2013.« primio je u subotu 18. listopada predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović. Predsjednik Josipović bio je pokrovitelj ekspedicije održane od 2. do 25. kolovoza 2013. Organizator je bio Speleološki odsjek HPD-a »Željezničar«, a suorganizatori Zagrebački speleološki savez, udruga »Breganja«, Hrvatsko biospeleološko društvo, NP Sjeverni Velebit, Hrvatski speleološki savez, Komisija za speleologiju HPS-a te Istarski speleološki savez. Ronjenjem na dnu Lukina je jama produbljena na 1431 m, skupljeni su vrijedni biološki i geološki uzorci, uzorci vode, leda i sedimenta, a usto je snimljen bogat fotomaterijal i videomaterijal.

Na prijemu kod predsjednika sudjelovali su voditelj ekspedicije Branko Jalžić, speleoronilac Vedran Jalžić, tajnica ekspedicije Tamara Mihoci, član organizacijskog odbora Marko Budić, pročelnik Komisije za speleologiju HPS-a Damir Basara te predsjednik Hrvatskoga speleološkog saveza Matej Mirkac. Članovi ekspedicije upoznali su predsjednika Josipovića s rezultatima ekspedicije te zajedno s njim pogledali kratak film o Lukinoj jami (montaža: Siniša Glogoški), a zatim su mu u razgovoru predstavili planove budućih speleoloških istraživanja.

Tamara Mihoci

UREĐENI PREDSEDNIKA RH / TONIŠLAV BULJET

Izaslanstvo ekspedicije Lukina jama - sifon 2013. s predsjednikom Republike Hrvatske i pokroviteljem ekspedicije dr. Ivom Josipovićem

Ekološki incident u Stupinoj jami u Gorskom kotaru

U okviru redovnog monitoringa stanja u speleološkim objektima što ga obavljaju speleolozi prošlog je listopada otkriven ekološki incident u Stupinoj jami kod Fužina. Ta je jama, inače najdublja u Gorskom kotaru (413 m), pod zaštitom ekološke mreže »Natura 2000« jer je važna za biološku i geološku raznolikost regije. Utvrđeno je da su prolaz na 47 m dubine i cijela polica kojom se dolazi do pukotine potpuno zatrpani smećem, dijelovima

automobila, građevinskim materijalom, kostima životinja i drugim biološkim otpadom. Slična je situacija ustanovljena i na policama iznad tog prolaza.

Sudeći po rezultatima prethodnog monitoringa, incident se dogodio u novijem razdoblju, vjerojatno tijekom ove godine. Budući da je jama na 47 metara dubine potpuno zatvorena otpadom, nužna je hitna intervencija jer objekt ima protočnu hidrogeološku funkciju. Zagađenjem je u najvećoj mjeri ugrožena podzemna fauna zbog koje je taj objekt uvršten u mrežu »Natura 2000«. Primjerice, ako su u jami šišmiši, oni neće preživjeti jer im je zatvoren ulaz. Procjedne vode nose kemikalije i biološko zagađenje u dublje slojeve jame te mogu izazvati višegodišnju kontaminaciju. Potpunim zatvaranjem kanala u ulaznom dijelu jame mijenjaju se abiotički parametri u njoj. Onemogućeno je njen prozračivanje i donos organske tvari s površine, što ima poguban utjecaj na hranidbeni lanac faune u jami. Komisija za speleologiju HPS-a o incidentu je obavijestila Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.

Smećem zatrpano suženje u Stupinoj jami

dr. Dalibor Paar

Memorijalni alpinistički logor »Glavno da se klajmba«

I ove je godine na Biokovu, već četvrti put zaredom, održan memorijalni alpinistički logor »Glavno da se klajmba«. Potaknuo ga je naš prijatelj, partner, pročelnik i nepopravljiv entuzijast Krešimir Milas nakon pogibije Tonija Rosa iz Makarske i Igora Skendera iz Beograda, koji su u proljeće 2011. nesretnim slučajem izgubili život u masivu Mont Blanca. Tonijev partner i Igorov prijatelj Krešo osjetio je snažnu potrebu da nastavi tradiciju okupljanja alpinista na Biokovu koju je Toni pokrenuo godinu dana prije svoje prerane smrti. Tom je prilikom svojim prijateljima iz Zagreba i Beograda otkrio čarobnu ljepotu i gotovo beskrajan penjački potencijal biokovskog masiva.

Naš je Milas postao zaštitnim znakom memorijalnog logora – bio je nezaustavljiva pokretačka sila, entuzijast i nevjerojatan motivator. Iz godine u godinu skup je rastao. Čak je i prošle godine, unatoč lošoj prognozi, odaziv penjača i alpinista bio velik. No, nije sve bilo u penjanju. Navečer su se održavala druženja koja će mnogi zauvijek pamtitи, vrlo često s Milasom u glavnoj ulozi. Nakon predavanja, koja su redom održali poznati i ugledni hrvatski i slovenski alpinisti, popustile bi sve kočnice i družilo bi se, pjevalo i sviralo do kasno u zvjezdanu biokovsku noć.

No, kako je život nepredvidljiv i prečesto nepravedan, ove smo godine doživjeli težak udarac kad je Krešo smrtno stradao u lavini na Khan Tengriju. Ni danas, nekoliko mjeseci nakon te tragedije, mnogi se ne mogu pomiriti s činjenicom da ga više nikada neće vidjeti, niti razgovarati s njime o penjanju, planinama i putovanjima. U takvim je prilikama bilo teško započeti pripreme za ovogodišnje okupljanje, no znali smo da nas letargija neće nikamo odvesti i da moramo nastaviti baš onako kako je Krešo nastavio kad je ostao bez svoga malog Tonija. Uza svesrdnu i nesebičnu potporu SAK-a

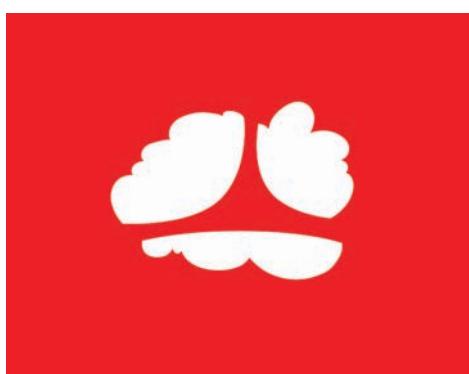
Predavanje Luke Brodića i Tomislava Novaka

»Ekstrem« iz Makarske, Parka prirode »Biokovo«, Općine Brela i desetaka neimenovanih pomagača, ekipa iz AO HPD-a »Željezničar« i AO PDS-a »Velebit« iz Zagreba postavila je na noge i ovogodišnji skup.

Ono što smo doživjeli zasigurno nam je svima poticaj za buduću okupljanja. Možemo s pravom reći da je ovaj skup prerastao u najveće okupljanje alpinista i penjača u ovom dijelu Europe – u subotu navečer prostor u školi u Gornjem Kričku i ispred nje bio je prepun ljudi. Ukupno je došlo dvjestotinjak posjetitelja i sudionika iz svih dijelova Hrvatske, ali i iz Slovenije i Srbije. Sudionici skupa uživali su u penjanju i planinarjenju, što je i razumljivo, jer okruženi smo jedinstvenim alpsko-mediterskim krajolikom Biokova. Majice zagrebačkog slikara i alpinista Perice Matijevića začas su razgrabljene, a predavanja Tomislava Novaka, Luke Brodića i Vladimira Mesarića bila su rekordno posjećena. Nakon odličnog dana za penjanje, u kojem su ispjenni mnogi legendarni smjerovi, poput Dalmatinskog sna, Stupa Solila i Direktnog smjera u Solilu, penjači i prijatelji okupili su se u nezaboravnom druženju koje je potrajalo do dugo u noć. Mislim da su svi nazočni negdje u daljinji, ili možda u srcu, mogli naslutiti Krešin zadovoljan smješak.

Sudeći po ovogodišnjem skupu, koji je bio i više nego uspješan, možemo zaključiti da postoji velika volja za nastavljanjem te tradicije, kako kod dragih domaćina koji nas već godinama srdačno dočekuju, tako i kod suorganizatora iz Zagreba. Veselimo se druženju nagodinu i vjerujemo da ćemo svi zajedno doživjeti još mnogo lijepoga noseći u mislima i srcu svoje prijatelje kojih više nema.

Mia Vrbanac

vizualni identitet ovogodišnjeg skupa »Glavno da se klajmba«

Otvoren Sakomanov put na Čićariji

Na vrhu Žbevnice u Hrvatskoj i Goliču u Sloveniji otvoren je 18. listopada »Sakomanov put«, koji povezuje dvije susjedne države. Josip Sakoman, po kojemu je put nazvan, nekadašnji je član HPD-a »Željezničar« iz Zagreba i autor prvoga Istarskog planinarskog puta Slavnik – Vojak i glavnih prilaznih planinarskih putova na Čićariji. S planinarima (H)PD-a »Željezničar« Zagreb, PD-a »Klikun« Pleternica i drugima te je putove održavao tri desetljeća, od 1971. do 1998., u više od 120 akcija trasiranja i markiranja. Dao je iznimski doprinos razvoju planinarstva kako u slovenskom tako i hrvatskom dijelu Istre. U znak priznanja i kao podsjetnik za nove naraštaje planinara, Međudruštveni odbor Primorsko-notranjskih planinarskih društava i Istarski planinarski savez odlučili su uspostaviti Sakomanov put od Goliča (890 m) do Žbevnice (1014 m). Put je dug četiri i pol kilometra, a može se proći za sat i pol hoda. Najbliže su polazne točke Zazid i Rakitovec u Sloveniji te Brest i Dane u Hrvatskoj. Od tih se polazišta mogu planirati poludnevne ture duž panoramskoga greben-skog spoja Slovenija – Hrvatska, s kojeg se pružaju prekrasni vidici na veći dio Čićarije, središnju Istru i Tršćanski zaljev, a za bistrih dana sve do Alpa i Triglava.

Svoje puno značenje »Sakomanov put« dobit će nakon ukidanja schengenskog režima na državnoj granici i ponovnog aktiviranja planinarskoga graničnog prijelaza na Žbevnici. Do daljnega nije dopušten prelazak državne granice bez posebne dozvole graničnih policija Slovenije i Hrvatske.

Na otvaranju puta bilo je nazočno 180 planinara iz hrvatskoga i slovenskoga dijela Istre. Jedna je

skupina hodala trasom Sočerga – Kraški rob – Golič – Žbevnica – Brest i otvorila put na slovenskoj strani, dok je druga skupina hodala lakšom trasom Brest – Žbevnica – Špičasti vrh i natrag, te tako otvorila put na hrvatskoj strani. Među njima je bio i 85-godišnji Josip Sakoman s rođenicima i suradnicima, jedan od njegovih glavnih suradnika Vid Marić iz Pleternice te međunarodna delegacija Modelnih šuma IMFN. O sigurnosti Josipa Sakomana i drugih planinara skrbili su se pripadnici HGSS Stanice Pula, a skupinu su vodili vodiči SPV-a Istra. Put je otvorio načelnik općine Lanišće Neven Mikac. Gradonačelnik Buzeta Siniša Žulić pozdravio je planinare u restoranu »Volte« u Kozarima.

Prekrasan jesenski dan bio je još ljepši zahvaljujući pozitivnim osjećajima proizašlima iz ozračja susreta starih i novih generacija planinara. Predsjednik Istarskoga planinarskog saveza Vladimir Rojnić izrazio je to u svom govoru na Žbevnici riječima: »Ovaj događaj poziva nas, djecu asfalta i betona, da upoznamo i uzljubimo svoj zavičaj, a njegovim samotnim dijelovima kao što je Čićarija daje nadu u obnovu života razvoja aktivnog turizma. Želja nam je da nove generacije planinara ne zaborave vaš trud i ljubav prema Čićariji u Istri, i da ih to potiče biti graditeljima novih putova među planinama i među ljudima.«

Organizatori su bili Istarski planinarski savez i OPD »Koper«, a suorganizatori PD »Elektroistra« iz Pule i HPD »Planik« iz Umaga, uz finansijsku i logističku potporu Grada Buzeta i Općine Lanišće.

Vladimir Rojnić

Josip Sakoman sa zagrebačkim i istarskim planinarama na Učki 1982.

Skupna fotografija na vrhu Žbevnice

Otvorena planinarska kuća »Alat« u blizini Šibenika

Domaćin susreta planinara Šibensko-kninske županije ove je godine bio HPK »Sv. Mihovil« iz Šibenika. Tom je prilikom, 19. listopada, upriličeno i svečano otvaranje planinarske kuće »Alat« u Dubravi kod Šibenika. Na njenom otvaranju sudjelovalo je nekoliko društava iz Županije, kao i dragi gosti iz planinarskih društava iz Gračaca i Gospića te predstavnici HGSS-a.

Kuća se nalazi u mjestu Alatu, jednom od zaselaka Dubrave kod Šibenika, udaljenom desetak kilometara od grada Šibenika, na nadmorskoj visini od 150 metara. Do kuće je markirana i kružna planinarska staza koja vodi od kuglane na Šubićevcu u Šibeniku preko brda Kamenara i tunela Dumboćice, tik uza crkvicu sv. Mihovila, sjevernom stranom brda Burnjaka, s prekrasnim vidicima na Šibenik i okolicu, sve do planinarske kuće, a zatim nastavlja kružno mimo kuće južnom stranom Burnjaka i spaja se sa stazom neposredno prije crkvice sv. Mihovila. Ukupno tri sata hoda. Do kuće se može doći i automobilom iz Šibenika.

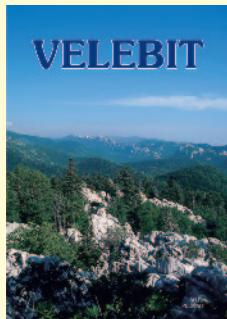
Kuća je u privatnom vlasništvu, a dana je na posudbu HPK-u »Sv. Mihovil«. Sastoji se od dvije spavanaonice, svake s 8 kreveta (ukupno 16), kupaonice

Planinarska kuća »Alat«

s WC-om i tuš kadom, blagovaonice s potpuno opremljenom kuhinjom i natkrivene terase na kojoj se nalaze i velik kamin te još jedan sudoper. Kuća ima

PREKO 60% POPUSTA !!!

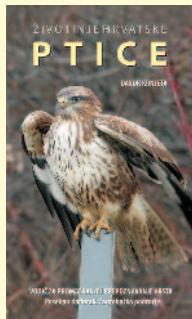

VELEBIT

Autor: **Ante Pelivan**

- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez

CIJENA: 190,00 kn

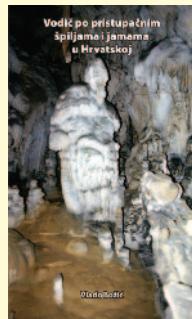

PTICE

Autor: **Davor Krnjeta**

- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 260,00 kn

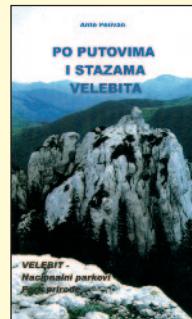

VODIĆ PO PRISTUPAČNIM ŠPILJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ

Autor: **Vlado Božić**

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 210,00 kn

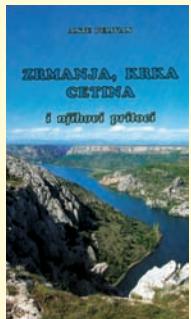

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA

Autor: **Ante Pelivan**

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

ZIMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci

Autor: **Ante Pelivan**

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je **780,00 kn**

Sadašnja **AKCIJSKA** cijena je **290,00 kn**

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno.

(poštarsina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

električnu struju i vodovod iz gusterne, još nekoliko terasa i pomoćnih prostorija te velik i uređen okoliš s klupicama na kojima planinari mogu pronaći svoj kutak za uživanje u prirodi.

Od zamisli do realizacije projekta obnove i uređenja kuće nije prošlo mnogo vremena. Naime, vrijedni su »mihovilci« svaki slobodan trenutak proveli u obnovi i radovima pa je od rušenja pregradnih zidova, obnove električnih i uvođenja vodovodnih instalacija, ličenja drvenarije i zidova, postavljanja pločica, brušenja i lakeranja parketa, natkrivanja terase, izrade kamina, nabave

i obnove namještaja, uređenja prilaznog puta i okoliša te markiranja staze do kuće prošlo nepunih godinu dana. Osim velikog truda i financijskog uloga pojedinaca, novcem su uvelike pomogli Grad Šibenik, Šibensko-kninska županija, turističke zajednice i ostali koji su u našem projektu prepoznali društveno korisne zamisli.

Kuća će za planinare biti otvorena po dogovoru, a bude li potrebe i želje bit će organiziran i obrok. Nadamo se da će svim dragim planinarima Lijepo Naše planinarska kuća »Alat« pružiti ugodan smještaj i boravak, uz mnogo veselja i opuštajućega planinarskog druženja.

Branka Ivas

PLANINARSKI VODIČI

Tečaj za vodiče društvenih izleta na Platku

U listopadu je na Platku u okviru redovnog rada Komisije za vodiče HPS-a održan tečaj za vodiče društvenih izleta. Sudjelovalo je 25 planinara iz planinarskih društava »Zagreb-Matica«, »Vihor«, »Željezničar«, »Strikež«, »Đedomir«, »Kamenjak«, »Petehovac«, »Skradski vrh«, »Višnjevica«, »Duga«, »Opatija« i »Pazinka«. Planinarska društva iz Gorskoga kotara uputila su na tečaj devet kandidata, što je mnogo s obzirom na broj licenciranih vodiča HPS-a u Gorskom kotaru. Velik odaziv budućih vodiča s područja Gorskoga kotara rezultat je nedavno održane planinarske škole u Delnicama koju su goranska društva organizirala u suradnji sa SPV-om Rijeka.

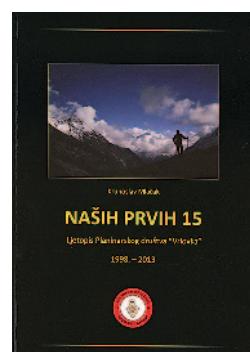
Zahvaljujući veoma lijepom i toplov vremenu nastava se u cijelosti održavala na terenima Platka. Osim voditelja Zorana Bistričića, za tečaj bili su zaslužni i vodiči instruktori Zoran Popovski, dr. Maja Grba Bujević, Darko Grba, Božidar Glad, Branko Rađenović te prof. Hrvoje Grofelnik. Završnom vježbom bila je, osim vođenja i kretanja po različitim terenima, obuhvaćena i orientacija, koju smo vježbali krećući se po poligonu opremljenom nedavno nabavljenoj orientacijskom kontrolom sa zastavicama i perforatorima.

Zoran Bistričić

NOVA IZDANJA

Naših prvih 15 – PD Vrlovka Kamanje

Maleno mjesto Kamanje na rijeci Kupi, nadomak hrvatsko-slovenske granice, planinarima je odavna poznato po slikovitoj špilji Vrlovki. To je mjesto također zahvalno ishodište za uspone na brda Vodenicu i Lović, a ujedno i za uzdužne ture po zapadnom dijelu Žumberka. Zbog toga ne treba nikoga čuditi da planinarstvo u Kamanju ima stare i čvrste temelje, koje je u proteklih 15 godina dobilo nov zamah djelovanjem Planinarskog društva »Vrlovka« pod vodstvom agilnog predsjednika Krunoslava Mlačka. Kamanje je više godina bilo domaćin središnjeg godišnjeg skupa hrvatskih speleologa, a samo društvo istaknulo se u svojoj sredini velikim akcijama čišćenja okoliša.

Društvo velik trud ulaže u školovanje svojih članova (organiziranje općih planinarskih škola i sudjelovanje u specijalističkim školama HPS-a, po čemu je također prepoznatljivo u svojoj sredini).

Raznorodna aktivnost »Vrlovke« prikazana je krajem listopada prigodom knjigom pod naslovom „Naših prvih 15 – Ljetopis Planinarskog društva Vrlovka 1998. – 2013.“ koja oduševljava obiljem slika te donosi kronološki pregled najvažnijih društvenih akcija i rezultata. U uvodnom dijelu obrađena je ukratko prošlost istraživanja špilje Vrlovke te planinarska postignuća prije osnutka planinarskog društva. Knjiga ima 128 stranica (format je A5), tiskana je u boji, a može se nabaviti izravno od PD »Vrlovka«.

Alan Čaplar

Željko Musović: Planine centralne Crne Gore (planinarski vodič)

Planinarski savez Crne Gore izdao je vodič koji sadrži opis 47 vrhova na 23 planine u središnjem dijelu Crne Gore. Obrađena je većina vrhova u Maganiku, Kapi Moračkoj i Loli, istočno od ceste Nikšić – Šavnik – Žabljak, a sjeverno od njih vrhovi Sinjajevine. Zapadno od te ceste samo su Vojnik i južni dio Durmitora. Opisan je prilaz vozilom u podnožje svakog vrha i preporučeni su najpovoljniji mjeseci za uspon. Tu su i podaci o visinskoj razlici te opisi tura. Na sljedećoj je stranici prijevod na engleski jezik. Svaki vrh ima barem jednu fotografiju i topografsku kartu 1:25000 s ucrtanim

putom od pristupne ceste do vrha. Na kraju je vodiča velik zemljovid sa svim cestama i vrhovima.

Uspon na većinu vrhova nije markiran, ali je orijentacija lagana jer se do njih uglavnom hoda gorskim livadama. Vrhovi su visoki od 1436 do 2277 metara. U vodiču nije upisano trajanje uspona, ali do većine vrhova može se popeti za dva do tri sata hoda.

Planinari iz Hrvatske u Crnoj Gori najčešće posjećuju Durmitor. Prekrasne fotografije planina središnje Crne Gore mnoge će potaknuti da ih obidu, a planinarski vodič autora Željka Musovića iz Nikšića ima sve potrebno za planiranje uspona: opis, zemljovid i fotografiju.

Zdenko Kristijan

IN MEMORIAM

Vlatko Nemeć (1938. – 2014.)

HPD »Kapela« izgubio je 21. svibnja vrijednoga i dragog člana koji je cijelog života predano radio za dobrobit planinarstva. Vlatka Nemeca ispratili smo u prepunoj velikoj dvorani krematorija na Mirogoju prigodnim pjesmama, molitvama i riječima planinara prof. dr. Zorana Gomzija, koji je obnovio sjećanja na četrdeset godina planinarskog druženja i prijateljevanja. Od Vlatka se oprostio i član diletantske glumačke družine »Pentravci« PD-a »Grafičar«.

Vlatko Nemeć rođen je 29. siječnja 1938. u Goraždu. Po zanimanju je bio strojarski tehničar, a radni je vijek proveo u Zagrebu. Bio je veoma uspješan u svom poslu. Došavši kao mladić iz rodnoga Goražda, vrlo se brzo uključio u planinarski život u PD-u »Rade Končar«. U tom je društvu, koje od 1993. nosi ime »Kapela«, djelovao neprekidno sve do posljednjega dana svoga života. Obnašao je brojne dužnosti, a njegova je najznačajnija aktivnost bila vođenje gospodarske komisije. Bio je voditelj i organizator mnogih radnih akcija održavanja doma i skloništa na Bijelim stijenama, a sudjelovao je i kao organizator te odgovorna osoba u izgradnji objekata na Kapelskom planinarskom putu – izgradnji skloništa na Bjelolasici, obnovi kuće na Viništu i skloništa u Dulibi. Njegove organizatorske sposobnosti došle su naročito do izražaja u razdoblju od 1988. do 1991. kada je bio pročelnik Gospodarske komisije PSH-a. U to je vrijeme postavljeno sklonište u Šugarskoj dulibi i dobivena je zgrada stare škole u Oltarima, danas planinarska kuća kojom upravlja HPD »Sisak«. Bio je dugogodišnji član uprave »Kapele« te predsjednik društva od 1984. do

1987. Iстичемо osobito uspješno vođenje obnove doma na Bijelim stijenama 2002., za što je »Kapela« dobila i priznanje HPS-a. Sam Nemeć dobio je brojna priznanja svoga planinarskog društva i HPS-a, uključujući i najviše priznanje, plaketu HPS-a 2002.

Vlatko je bio nadasve društvena osoba, uvijek spreman za šalu, druženje i pjesmu. Okušao se i kao uspješan glumac u amaterskoj kazališnoj grupi »Pentravci«, koja djeluje pri PD-u

»Grafičar«. Ostat će zapamćen po mnogim veselim domnjencima u društvu, ali ipak najviše kao sposoban organizator i pokretač radnih akcija. Mi, sudionici tih akcija, često smo se »bunili« zbog discipline koju je tražio i načina vođenja radova, ali znali smo da je to u najboljoj namjeri i radi uspješne provedbe akcije.

Posljednji izlet našeg Vlatka bio je tradicionalni zimski planinarski hodočasnički pohod na Svetu Geru 26. siječnja 2014. Tri dana poslije svečano je u društvenim prostorijama HPD-a »Kapela«, proslavljen njegov 76. rođendan, a pet dana poslije, 3. veljače, poskliznuo se na strašnoj poljedici na Črnomercu. Pad je bio fatalan, više nije došao k svijesti.

Svatko od nas, ne samo što oblikuje svoj vlastiti život, već ispunjava i živote svojih rođaka, prijatelja, znanaca... I što je nečiji duh snažniji, a dobrota veća to je mjesto koje taj čovjek zauzima veće i značajnije. A ljudi koji su se u životu zalagali za opću dobrobit svoje sredine postaju bitan dio svijesti i života nas, među kojima žive ili su živjeli. Jedan od takvih bio je i Vlatko Nemeć.

Josip Šintić

Skupština UIAA u Flagstaffu (SAD)

UIAA (Međunarodna asocijacija za planinarstvo i penjanje) svjetski je savez planinarskih djelatnosti. U nju je sada udruženo 87 saveza iz pedesetak zemalja širom svijeta, a aktualni je predsjednik Frits Vrijlandt iz Nizozemske. Međunarodna federacija SportAccord priznala je UIAA kao krovnu svjetsku organizaciju za područje planinarstva, alpinizma i penjanja po ledu.

Ove je godine skupština UIAA održana od 15. do 18. listopada u Flagstaffu (Arizona, SAD), poznatom turističkom središtu na 2106 m. Prva dva dana održavali su se sastanci komisija, Glavnog i Izvršnog odbora te seminari i radionice o raznim planinarskim temama. Na dnevnom redu skupštine bilo je šesnaest točaka. Raspravljalo se o godišnjem izvještaju predsjednika, obavljanju profesionalnih usluga te finansijskom izvještaju za prošlu i planu za sljedeću godinu. U članstvu su primljeni savezi iz Armenije, Malezije, Litve i Sri Lanke, dopunjena je strategija razvoja do 2016., a donesene su i preporuke o zaštiti stijena prilikom postavljanja klinova. UIAA se protivi ideji nepalskog Ministarstva turizma da se na Hillaryjevoj stubi (8760 m) na Mt. Everestu postave fiksne ljestve.

Sve devet komisija UIAA izvjestilo je o svom radu (podsjetimo, Komisija za ledno penjanje svoj je godišnji sastanak imala proljetos u Starigradu Paklenici), a održani su i izbori za pojedina tijela UIAA. Skupština je za počasnog člana UIAA jednoglasno izabrala Tamotsua Nakamuru iz Japana, dugogodišnjeg istraživača istočnog Tibeta, jednog od posljednjih neistraženih planinarskih područja na Zemlji. Posebno priznanje UIAA dobio je poznati američki alpinist Steve House. Na kraju je odlučeno da se sljedeća skupština održi u Južnoj Koreji, a 2016. u Bolzanu, u Italiji.

Poslije skupštine održan je sastanak većine europskih planinarskih saveza, na kojem se razgovaralo o uspostavi europske konferencije UIAA, koja bi te članice UIAA trebala ujediniti u višestranjoj suradnji i kontaktima prilikom svih prijedloga, javnih rasprava i donošenja dokumenata Europske unije povezanih s planinarnstvom.

Darko Berljak

Sastanak BMU-a u Konjicu

Tijekom vikenda 24. – 26. listopada održan je u Konjicu (BiH) u organizaciji Planinarskog saveza Bosne i Hercegovine godišnji jesenski sastanak BMU-a (Balkanske planinarske unije) na kojem su sudjelovali predstavnici svih članica: Turske, Grčke, Albanije, Bugarske, Srbije, Makedonije, Crne Gore, Slovenije, Hrvatske i BiH. U subotu je održan cjelodnevni simpozij na temu »Planinarstvo u funkciji turizma« na kojem su sudjelovale sve članice BMU-a, a predstavnik HPS-a održao je predavanje »Hrvatske planine u funkciji

razvoja hrvatskog turizma«. Na sastanku BMU-a podneseno je izvješće o ekspediciji na Elbrus (5642 m) koju je organizirao BMU, te je isplanirana zimska ekspedicija 2015. na Ararat u Turskoj. Dogovorena je i bolja suradnja u dostavi materijala za BMU Magazin. Predstavljen je prijedlog bugarskog saveza za otvorene planinarske obilaznice po najvišim vrhovima u državama članicama BMU-a, a pod jednom od točaka donesene su izmjene i dopune Statuta BMU-a. Bilo je riječi i o organizaciji natjecanja u planinarskoj orientaciji na razini država članica. Predstavnik HPS-a izvjestio je o radu Skupštine UIAA, s posebnim osvrtom na uspostavu Konferencije UIAA za kontakte s Europskom unijom. Prihvaćen je prijedlog da se sljedeći sastanak BMU-a održi u Bugarskoj u svibnju 2015.

Darko Berljak

Po panonskim gorama – prvi susret planinara Slavonije i Vojvodine

Prošle su godine Planinarski savez Vojvodine (PSV) iz Novog Sada i Slavonski planinarski savez (SPS) iz Osijeka potpisali Protokol o suradnji. Jedna od ideja bila je označiti planinarski put koji bi prelazio granicu između Srbije i Hrvatske, povezujući dva dijela Fruške gore, koja se iz Srijema proteže u Slavoniju. Zapravo, obronci se Fruške gore nalaze i u Vukovarsko-srijemskoj županiji kod Iloka, a najviša je točka Liska (297 m). Od uspostave se puta zasad odustalo zbog poteškoća s prelaskom granice izvan službenih prijelaza. Umjesto toga pokrenuti su susreti planinara pod nazivom »Po panonskim gorama«. Dva će saveza naizmjenično, svake druge godine, biti domaćini susreta. Osim Panonije, poveznica su dvije velike planinarske obilaznice/transverzale. Fruškogorska transverzala duga je 180 km i ima 32 KT. Otvorena je 1956. kao prva planinarska transverzala u Srbiji. Slavonski planinarski put dug je

Dar domaćinima

Bjelovarski planinari na Šatoru (1872 m)

310 km i ima 35 KT. Otvoren je 1957. i prva je planinarska obilaznica u Hrvatskoj. Za Susret je osmišljen znak (logo) koji će koristiti oba saveza.

Prvi susret »Po panonskim gorama« održan je na Fruškoj gori 26. listopada u organizaciji PSV-a. Sudjelovalo je oko 250 planinara, od čega 150 iz Slavonije. Susret je započeo okupljanjem pristiglih planinara ispred manastira Krušedola na Fruškoj gori. Tamo su nas dočekali Iso Planić – predsjednik PSV-a, Dragan Đurić – generalni konzul Republike Hrvatske u Vojvodini, Miroslav Vasin – pokrajinski sekretar za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost spolova, i planinari domaćih društava.

Slavonske je planinare organizirao i predvodio predsjednik SPS-a Otmar Tosenberger.

Svi su oni nazočnim planinarima uputili lijepе riječi dobrodošlice te izrazili potporu takvoj suradnji i zajedničkom druženju.

Predsjednik SPS-a, u znak sjećanja na prvi susret, poklonio je domaćinu sliku u tehniči vinorela, rad Luke Maloče, planinara iz Feričanaca.

Prošli smo planinarskim putom dugim 12 kilometara i posjetili manastire Krušedol (174 m) i Veliku Remetu (266 m) te grob pjesnika Branka Radičevića (295 m), a na kraju i planinarski dom Stražilovo (284 m), svježe obnovljen nakon požara. Na prostoru pokraj doma organizirano je druženje uz ručak. Na jelovniku je bio planinarski grah, a za desert palačinke.

Vidimo se sljedeće godine u Slavoniji.

Mila Andrić

Bjelovarčani na Kamešnici i Šatoru

Dvadesetero članova HPD-a »Bilogora« iz Bjelovara pohodilo je početkom kolovoza po drugi put ove godine bosanskohercegovačke planine. Prvi dan planinarilo se po Kamešnici, a drugi po Šator planini. Kamešnica je granična planina koja se dijelom nalazi u Bosni, a dijelom u Hrvatskoj. Bosanska strana Kamešnice strma je i teško prohodna, a pretežno je obrasla šumom bukve i jele.

Cilj je prvog dana bio najviši vrh Konj (1856 m). Nakon noćnog putovanja stižemo u Livno, gdje nam se pridružuje dvoje dragih prijatelja. Uspon na Konj zahtjevan je jer s podnožja u Podgradini treba svaldati 1100 metara visinske razlike. Zbog napornog uspona i vremena koje se kvarilo dio je planinara ostao na 1400 metara u planinarskoj kući »Pešino vrilo«, do koje smo stigli nakon dva i po sata. Jedanaest najspremnijih planinara hodalo je još sat i pol do najvišeg vrha Kamešnice, koji ih ovaj put nije počastio ljepotom vidika.

Drugoga je dana bilo više sreće s vremenom, a i uspon na vrh Veliki Šator (1872 m) spada u lakše. Šator se nalazi na sjevernom rubu Livanjskog polja i ubraja se među najljepše planine zapadne Bosne. Već iz daljine pozornost privlače vrhovi Malog i Velikog Šatora izrazito stožasta oblika. Na 1488 metara nalazi se blistavo Šatorsko jezero. Zelene je boje zbog trava i biljaka koje rastu na njegovu dnu. Staza se od jezera nastavlja usponom kroz pojasa bora krivulja te izlazi na prijevoj. Na sjevernoj se padini iza prijevoja otvara polje ljekovitoga

Pogled s Gole kose na Tušnicu i Buško jezero

i zaštićenog srčanika (lincure) te posebno nam dragog i strogo zaštićenog runolista.

Vrh je zaobljena glavica s koje se šire prekrasni vidici na Dinaru, Troglav, Kamešnicu i Livanjsko polje. Kao i svaki put do sada, bosanskohercegovačke su nas planine očarale svojom ljepotom, snagom i profinjenjušću pa svi nestrpljivo čekamo nove susrete s njima.

Željko Vinković

Dani planinara Planinarskog saveza Županije splitsko-dalmatinske

Dani planinara Planinarskog saveza Županije splitsko-dalmatinske (PS ŽSD) ove su godine održani 25. i 26. listopada. Domaćini susreta bili su članovi HPD-a »Kamešnica« iz Otoka Dalmatinskog.

Skup je započeo okupljanjem planinara ispred planinarske kuće Orlovac u Donjim Koritimama na Kamešnici. Vrijedni domaćini pripremili su čaj i kolače. Predsjednik društva domaćina, Vjeko Sušić, pozdravio je nazočne te otvorio susret. Hladan sjeverac nije omeo pedesetak planinara koji su se uputili prema vrhovima Kamešnice – Glavašu i Konju. Mnogi su se uputili u šetnju do Gornjih Korita. Ljepotu boravka u planini u takvo vjetrovito subotnje jutro može doživjeti samo istinski zaljubljenik prirode. Nagrada je popeti se na vrh, pozdraviti s prijateljima iz Imotskog, Dugopolja, Putljja, Sinja, Baške Vode, Posušja i drugih krajeva. Nakon podneva vjetar se umirio i otvorio se vidik prema napuštenom zaselku Blacama te prema nešto udaljenijem Otku u Sinjskom polju. Biokovo i Mosor također su se vidjeli kao na dlanu.

Kod planinarske kuće sudionike skupa dočekao je planinarski ručak. Pozdrava, šala i smijeha nije nedostajalo. Eto, tako to rade planinari.

Nedjelja je bila predviđena za kraće ture prema Gornjim Koritimama i Blacama. Dakako, bilo je i onih koji su se uputili prema vrhovima Kamešnice. U 13 sati započela je sveta misa, koju je predvodio župnik Župe Otok Dalmatinski fra Miroslav Ančić. Domaćini su za

Kod planinarske kuće »Orlovac« u Donjim Koritimama

ručak ponudili domaće uštipke, sir i druge specijalitete toga kraja. U popodnevnim satima održan je i kratak sastanak predstavnika planinarskih društava, sa zaključkom da se sljedeći Dani održe polovinom rujna 2015. u organizaciji HPD-a »Ljubljana« iz Dugopolja.

Na ovogodišnjim Danimi sudjelovalo je 15 planinarskih društava te redoviti gosti – planinari iz Planinarskog saveza Herceg-Bosne. Na skupu je bio nazočan i dožupan Splitsko-dalmatinske županije Luka Brčić. Zahvalu domaćinu i svim sudionicima uputio je na kraju Filip Balić, predsjednik PS ŽSD-a i time zatvorio uspješne Dane planinara PS ŽSD-a.

Filip Balić

Uspješna suradnja PD-a »Pinklec« i OS Sveti Nedelja

PD »Pinklec« iz Svetе Nedelje od svoga je osnutka kao jednu od svojih glavnih zadaća zacrtao približavanje aktivne rekreativne prirodi najmlađima. S tim ciljem udruga od samog početka rada pokušava uspostaviti što bolju suradnju s Osnovnom školom Sveti Nedelja, što iz godine u godinu dolazi sve više do izražaja, ponajviše zahvaljujući profesoru geografije Ivici Kapudžiji i učiteljicama nižih razreda Područne škole Strmec.

Suradnja je okrunjena organiziranjem Male planinarske škole protekloga proljeća, koju je uspješno završilo dvadesetero djece od trećega do šestog razreda svetenodeljske osnovne škole. Voditeljica škole bila je članica PD-a »Pinklec« Petrunjela Krajačić, također učiteljica razredne nastave u toj osnovnoj školi.

Uspješna suradnja, započeta prije dvije godine, nastavila se i ove godine. U utorak 7. listopada, na poziv profesora Kapudžije, održao je predsjednik PD-a »Pinklec«, planinarski vodič i nekadašnji vojni instruktor orientacije i topografije Željko Hajtok vježbu iz orientacije s učenicima 8.a i 8.b razreda, vezanu uz nastavnu jedinicu »Moj zavičaj – Sveti Nedelja«. Učenici su praktično uvežbavali određivanje azimuta u prirodi i na zemljovidu uz pomoć kompasa, a imali su

priliku »iz prve ruke« saznati koje su stvarne okolnosti u kojima nam može zatrebatи naučena vještina. Također su imali priliku upoznati i pogledati razne vrste zemljopisa, od vojnih i planinarskih do turističkih.

U ponedjeljak 20. listopada članovi PD-a »Pinklec« Joso Štimac i Željko Hajtok, na poziv učiteljica razredne nastave iz Područne škole Strmec Božice Francetić Tušek i Natalije Devčić, prošetali su s učenicima 3.a i 3.b razreda te područne škole do najviših točaka Grada Svetе Nedelje – do naselja Svetonedeljski Breg. Zahvaljujući povoljnim vremenskim uvjetima učenici su imali priliku uvjeriti se zašto vidikovce na svetonedeljskim bregima mnogi smatraju najljepšima u Zagrebačkoj županiji pa i šire. Naučili su koja su osnovna pravila ponašanja prilikom boravka u prirodi, koja je osnovna oprema za izlete u prirodu te kako mogu odrediti strane svijeta pomoću sunca i sata. Imali su priliku upoznati se sa svim pojedinostima koje se vide u neposrednoj okolini svetonedeljskih brjegova, i dalje, sve do obzora. Najljepši vidik, na sve strane, pružao se s Kozjaka, jednog od najviših svetonedeljskih vrhova, visokog 300 metara. Na istoku se lijepo vidi grad Zagreb pa su učenici pokušavali prepoznati neke istaknute građevine, poput zagrebačke katedrale. S južne se strane vidik otvarao sve do Petrove gore, a sa sjeverne do planine Strahinjščice u Hrvatskom zagorju. Zapadni horizont zaklanjavaju Samoborsko gorje i Žumberačka gora. Vidio se i velik dio susjedne Slovenije.

Osim s lijepim vidicima, učenici su se upoznali i s malim dijelom svetonedeljskoga biljnog bogatstva, s nekoliko vrsta ljekovitih biljaka te opasnostima od moguće zamjene ljekovitih sa sličnim otrovnim biljkama. Spuštajući se kroz šumu Padež natrag prema Svetoj Nedelji naučili su kako prepoznati četiri najučestalije vrste drveća svetonedeljskih šuma: bukvu, grab, hrast i bagrem (agaciju).

Tijekom šetnje dogovoren je nastavak suradnje, i to već na proljeće, kad će PD »Pinklec« opet organizirati Malu planinarsku školu.

Željko Hajtok

Orijentacijska vježba za djecu iz Svetе Nedelje

PD »Psunj« poziva na 19. memorijalni pohod Fokinom stazom 13. prosinca

Tradicionalni memorijalni planinarski pohod Fokinom stazom 1991. održava se u znak sjećanja na pogibije branitelja Ivana Bedekovića, Antu Ćurića, Franju Gašpara, Marijana Kulhavog Foku, Dražena Hudeca, Željka Novosela i Darka Peroša.

Ove godine pohod će se održati 13. prosinca. Prije samog polaska na pohod, ujutro od 9 do 10 sati, sudionici mogu besplatno pogledati impresivni stalni izložbeni postav Vojne i ratne povijesti koji je uspostavljen velikim trudom pakračkog profesora Marija Tušeka i članova Kluba ratničkih vještina Pakrac. Izložba se ponovno nalazi u bivšoj zgradbi stare Varoške kuće, tj. iznad sadašnje Turističke zajednice Pakrac (bočni ulaz desno, 1. kat), u neposrednoj blizini Trga bana Josipa Jelačića.

Početak pohoda je u 10 sati na Trgu bana Josipa Jelačića u Pakracu. Odатle će se poći u organiziranoj koloni uobičajenom trasom pohoda. Iznad crkvice Svetog Roka simpatizer planinara, sugrađanin Srećko Brus i ove će godine pod trijemom svoje kuće, sudionike pohoda počastiti toplim okrepljujućim napitcima i slavonskim mesnatim prerađevinama. Na kraju ulice Svetog Roka, kod spomen-obilježja našim braniteljima položit će se vijenci, zapaliti svijeće i odati počast stradalim braniteljima.

Preko planinskog odmorišta Tromeda, koje su pakrački planinari uređili 2005. godine pješačiti će se do planinarskog doma Omanovac. U planinarskom domu bit će priređen topli čaj dobrodošlice i grah po cijeni od 20 kuna za porciju. Za grah je potrebno pribliježiti se kod Deana Nagya na broj 098/93-68-870. Uz pečat pohoda i letak o povijesti Fokine staze te druge promidžbene materijale, u ponudi su ove godine i prigodne kape. Organizirani povratak za Pakrac je u 16:30 sati.

Za planinarski pohod obucite se primjereno vremenskim prilikama. Zbog bolje organiziranosti pohoda PD Pakrac moli sudionike da se najave putem telefona su 098/325-508 (Borislav Černi), 098/18-50-131 (Krešo Čehulić) i 099/85-05-460 (Žarko Roček).

Žarko Roček

KALENDAR AKCIJA

- 6. 12. Uspon na Srđ**
Dubrovnik, Jtc - tvrđava Imperial
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
hpd-dubrovnik@hotmail.com
- 7. 12. Ivanečkom planinarskom obilaznicom**
Ivanščica - Ivanec
PK Ivanec, Ivanec
Tomislav Friščić, 098/92-88-413
Stjepan Kunštelega, 091/76-34-655
- 8. 12. 7. foto-izložba PD-a Kamenjak**
Rijeka, Gradska čitaonica
PD Kamenjak, Rijeka
pdkamenjak@gmail.com
Saša Subotić, 091/94-95-976
- 13. 12. Planinarska noć u Međimurju**
Gornje Međimurje
HPD Međimurje, Čakovec
Bogomir Trabe, 091/15-16-562
Magdalena Bistrović, 040/310-955
- 13. 12. Pohod na Skitaču povodom dana sv. Lucije**
Skitača
PD Skitaci, Labin
- 13. 12. Memorijalni pohod Fokinom stazom**
Psunj, Pakrac - pl. dom Omanovac
PD Psunj, Pakrac
Borislav Černi, 098/325-508
Zoran Milaković, 098/18-50-088
- 13. 12. Uspon na Orjen uz Svjetski dan planina**
Orjen, Crna Gora: Vrbanj - Orjen sedlo - Zubački kabao
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
hpd-dubrovnik@hotmail.com
- 14. 12. Međunarodni dan planina - Nepoznati Papuk**
Park prirode Papuk
Slavonski planinarski savez, Osijek i JU PP Papuk
slavonski.planinari@gmail.com
Otmar Tosenberger, 091/18-14-119
- 14. 12. Međunarodni dan planina na Kozjaku**
Kozjak
HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac
Tomislav Tadin, 091/20-17-254
Nikola Jelinić, 091/12-21-639
- 15. 12. Dan PD-a Kamenjak, Rijeka**
Kamenjak
PD Kamenjak, Rijeka
pdkamenjak@gmail.com
Verdan Grubelić, 091/89-65-552
- 19. 12. Noći pohod na Oštrc**
Oštrc
HPD Željezničar, Zagreb
- 20. 12. Božićno-novogodišnja noć**
Kaštel Stari - Malačka
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
Petar Penga, 099/73-34-866
Filip Balić, 098/311-797
- 20. 12. Doček zime na Oštari**
Oštari
PD Željezničar, Gospic
- 26. 12. Tradicionalni uspon na Sniježnicu**
Sniježnica: Mihanići - Kuna Konavoska - Sv. Ilijia
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
hpd-dubrovnik@hotmail.com
- 1. 1. Novogodišnji pohod na Vojak**
Učka: Poklon - Vojak - Poklon
PD Opatija, Opatija
- 4. 1. Zimski susret na Kleku**
Klek, planinarski dom »Klek«
HPD Klek, Ogulin
- 4. 1. Zimski susret planinara na Belecgradu**
Ivanščica: planinarska kuća Belecgrad
HPD Belecgrad, Belec
- 6. 1. Pohod zagorskim bregovitim putem**
Zabok - Krapinske Toplice - pl. kuća Picejl, Zabok
PD Zagorske steze, Zabok
- 6. 1. Tradicionalno međunarodno okupljanje PU Dinaridi na Sv. tri kralja**
Kamešnica, Kurtegića dolac
PU Dinaridi, Split
- 6. 1. 26. tradicionalni uspon na Debelo brdo**
Mosor, Sitno Gornje - pl. kuća Lugarnica - Debelo brdo - Žrnovnica
SPV Split, Split
- 6. 1. Ravna gora, misa na Sveta tri kralja**
Ravna gora
PD Ravna gora, Varaždin
- 11. 1. 17. novogodišnji pohod planinarskim putom VRA Bljesak**
Novska, planinarski put VRA Bljesak
PD Zmajevac, Novska
- 18. 1. 17. Vincelkov pohod**
Gornje Međimurje, Mursko Središće
PD Bundeč, Mursko Središće
- 18. 1. Dan HPD-a Malačka-Donja Kaštela, pohod Labin - Malačka**
Kozjak, Malačka
HPD Malačka - D. Kaštela, Kaštel Stari
- 18. 1. Zimski pohod Vinica - Martinčak**
Vinica, pl. kuća Mladen Polović
HPD Vinica, Duga Resa

Sadržaj 106. godišta »Hrvatskog planinara«

Članci i vijesti

Aloisio, Dijana	534
Alujević, Dino	151
Arbanas, Dijana	361
Avdagić, Željko	400
Avdagić, Željko	278
Bajs, Damir	543
Balić, Filip	564
Balić, Filip	152
Banek, Berislav	356
Batinić, Tomislav	406
Basara, Damir	40
Basara, Damir	408
Basara, Damir	150
Basara, Damir	353
Basara, Damir	512
Basara, Damir	408
Basara, Damir	408
Batinić, Tomislav	77
Berljak, Darko	321
Berljak, Darko	6
Berljak, Darko	562
Berljak, Darko	562
Berljak, Darko	316
Beštak, Vladimir	102
Bistričić, Zoran	560
Bobetić, Hrvoje	256
Bockovac, Željko	431
Borovečki, Ivan	464
Borovečki, Ivan	305
Borovečki, Ivan	44
Božić, Stipe	170
Božić, Vlado	138
Božić, Vlado	530
Brdal, Željko	524
Brdal, Željko	70
Burica, Gordana	129
Crnković, Vesna	359
Čanić, Tomislav	413
Čanić, Tomislav	350
Čanić, Tomislav	524
Čaplar, Alan	410
Čaplar, Alan	212
Čaplar, Alan	239
Čaplar, Alan	410
Čaplar, Alan	382
Čaplar, Alan	251
Čaplar, Alan	560
Čaplar, Alan	153
Čaplar, Alan	171
Čaplar, Alan	303
Čoklica, Jadranka	302
Čoklica, Jadranka	201
Sveti Ilija na Biokovu	151
Prohujalih 60	361
Prva planinarska škola u Gorskem kotaru	400
Vrapčanska obilaznica	278
Zimska pustolovina dvaju velebitaša 1965. na Velebitu	543
Ojsternik (2052 m)	564
Dani planinara Planinarskog saveza Županije splitsko-dalmatinske	152
Svečano u Kaštel Starome i na Malački	356
15. pohod Liječničkom planinarskom stazom na Sljeme	406
Drago Božja (1927. - 2014.), doajan planinarstva u BiH	40
60. obljetnica časopisa Speleolog	408
Četvrti festival speleološkog filma u Karlovcu	150
Održani ispiti za nazine »speleolog« i »instruktor speleologije«	353
Seminari o opremanju speleoloških objekata	512
Speleološki filmski festival u Karlovcu	408
Speleološko školovanje u 2014. godini	408
Ususret skupu speleologa Hrvatske	77
Devedeseta obljetnica HPD-a »Bjelašnica 1923« u Sarajevu	321
Europski pješački putovi i HPS	6
Hrvatski planinarski savez u 2013. godini	562
Sastanak BMU-a u Konjicu	562
Skupština UIAA u Flagstaffu (SAD)	316
Uspješan sastanak Balkanske planinarske unije na Mljetu	102
Zimski pohod na Lipu posvećen 140. obljetnici hrvatskog planinarstva	560
Tečaj za vodiče društvenih izleta na Platku	256
Skupština »Cincara« na Kruzima	431
Dalmatinske ferate	464
200 sudionika akcije »Kretanje - zdravlje« na Ivančići	305
Skupština »Ivančice« u Ivancu	44
Umjetna stijena u Ivancu	170
Usponi na K2	138
Gvozdenka, špilja s tri obrambena zida	530
Koncerti u špilji Samograd	350
Na Dinari, najvišem vrhu u Hrvatskoj	524
Na vrhu Kleka	410
Na Okiću i oko njega	212
Nove penjačke mogućnosti na Starom Brinju	239
Planinarske baklje za dan pobjede	350
Proširena planinarska obilaznica »Lički gorski biseri«	413
Uređuje se sklonište na Visočici	350
140 godina hrvatskog planinarstva	410
Čvor ili uzao, pitanje je sad	212
Fotomonografija »Slovenske gore v objektivu letnih časov«	239
Fragmenti jednoga prijateljstva	382
Ivo Karača: Jaskanska planinarska priča	251
Naših prvih 15 – PD Vrlovka Kamanje	560
Priprema se povjesna monografija o hrvatskom planinarstvu	153
Stipe Božić: K2 - trijumf i tragedija	303
Sve snažnija suradnja hrvatskih i slovenskih planinara	302
10. obljetnica Varaždinskog planinarskog puta	201
Pohod Topličkom planinarskom šetnicom	201

Čoklica, Jadranka	411
Čoklica, Jadranka	515
Domljanović, Špirko	254
Drvar, Zvonimir	343
Dukšić, Marko	33
Eržen, Miro	326
Finderle, Anton	306
Finderle, Anton	44
Finderle, Antun	407
Gavrić, Darko	95
Gavrić, Darko	409
Grba, Darko	98
Grba, Darko	256
Grba, Darko	411
Grundler, Darko	395
Hajtok, Željko	
Hajtok, Željko	358
Hapač, Ivan	564
Hapač, Ivan	286
Hapač, Ivan	442
Hrvoje, Miško	167
Hrvoje, Miško	
Huzjak, Bernarda	450
Huzjak, Bernarda	460
Huzjak, Bernarda	153
Islamović, Faruk	187
Ivas, Branka	135
Jović, Nenad	559
Jović, Nenad	499
Jurčić, Kristina	123
Karača, Ivo	147
Kasapović, Antun	148
Kerek, Krešimir	49
Klasnić, Dorian	
Klasnić, Dorian	299
Klasnić, Dorian	515
Klasnić, Dorian	98
Kocet, Josip	216
Konestra, Damir	391
Kristijan, Zdenko	357
Kristijan, Zdenko	90
Kristijan, Zdenko	302
Kristijan, Zdenko	501
Kristijan, Zdenko	450
Kristijan, Zdenko	512
Kristijan, Zdenko	561
Krošelj, Zlatica	516
Krušelj-Vidas, Ines	412
Krušelj-Vidas, Ines	201
Krnarić, Višnja	305
Kuka, Mladen	101
Lisac, Rene	375
Lovrić, Antun	95
Lovrić, Antun	103
Lovrić, Antun	253
Majetić, Dario	435
Malinar, Hrvoje	21
Marciuš, Zoran	151
Marković, Andreja	412
Savjetovanje Međudruštvenog saveza Zagorskog planinarskog puta	.....
Varaždinski planinari na Zlatiboru	.....
HPD »Kozjak« izabrao novu upravu	.....
Uspon na Snowdon - krov Walesa	.....
O etici u alpinizmu	.....
Slovenski planinski muzej	.....
Međunarodni dan pješačenja u Istarskoj županiji doživio punoljetnost	.....
Skupština Istarskoga planinarskog saveza	.....
Franjo Paulišić (1936. - 2014.)	.....
Otvoreno sklonište »Edo Retelj« u Kurtagića docu na Kamešnici	.....
Planinarsko sklonište »Pume« na Velikoj Duvjakuši	.....
SPV Karlovac podržao program »Pokreni srce – spasi živote«	.....
Upotreba GPS uređaja za vodiče – vježba Stanice vodiča Karlovac	.....
Vježbe SPV-a Karlovac radi obnavljanja vodičke licence HPS-a	.....
Golovrhe na Velebitu	.....
4. planinarski pohod »Pinklec na pleča« i otvorenje planinarskog puta	.....
Sveta Nedelja – Okić	.....
Uspješna suradnja PD-a »Pinklec« i OŠ Sveta Nedelja	.....
O, kako ih volim	.....
Okolo, pa kroz sredinu	.....
Velebitske legende i zbilje	.....
Smjerokaz na Kalniku	.....
Smjerokaz na Kalniku	.....
Iz rada Komisije za planinarske putove HPS-a	.....
Komisija za planinarske putove HPS-a zahvaljuje i poziva na suradnju	.....
Miš, medo i markacisti	.....
Sljemenska žičara – simbol Zagreba	.....
Otvorena planinarska kuća »Alat« u blizini Šibenika	.....
Oštećeno uže	.....
Sportsko penjanje	.....
Zajedno u stijenama Ojstrice i Planjave	.....
Planinari i uranska groznica prije 60 godina	.....
Održan dvadeset i drugi »Sunovratov« planinarski foto festival	.....
Kutak planinarske literature u Vukovaru	.....
Donesen Pravilnik o organiziranju i vođenju planinarskih izleta, tura i pohoda u HPS-u	.....
Dr. Reinoso na Dinari u okviru projekta »27 vrhova«	.....
Potpisan sporazum o suradnji stanica vodiča Zagreb, Split i Sarajevo	.....
UIAA potvrdio vodičke standarde HPS-a	.....
Sveti Ilijan, Paškal i Vrisje iznad Gradca	.....
Prvi dan planinara Rijeke	.....
Hrvatska planinarska obilaznica u 2013. godini	.....
Nova značka Samoborske obilaznice	.....
Planinarska kuća HTK-a »Sljeme« na Prekrižju	.....
Planinarsko sklonište HPD-a u Prekrižju 1922. – 1933.	.....
Senad Agačević i Edhem Kozar: Planinarske staze na Vlašiću	.....
Željko Musović: Planine centralne Crne Gore (planinarski vodič)	.....
Planinarski put Medvednicom i novi žig Susedgrada	.....
»Fotografije iz planinarskog ruksaka«	.....
Održan 44. planinarski pohod »Stazama Gupčevih puntara«	.....
5. proljetni pohod na Zarin	.....
PS grada Karlovca proglašio najbolje pojedince i članice u 2013.	.....
Razvezivanje jednog naveza	.....
»Lapjak« u Velikoj ponovno na usluzi planinarama	.....
Ususret 23. »Papučkim jaglacima«	.....
Više od 2000 planinara i izletnika na 32. »Papučkim jaglacima«	.....
Male planine za veliku pustolovinu	.....
Kako nastaje modrilo u Modroj špilji na Biševu?	.....
HPD »Železna gora« obilježava 90. obljetnicu planinarstva u Čakovcu	.....
Prvi susret goranskih planinara	.....

Matajia, Mirta	Slap Sopot u Istri	25
Mihoci, Tihana	Delegacija ekspedicije Lukina jama – sifon 2013. kod predsjednika Josipovića	556
Mikulić, Borislav	Minuta šutnje	370
Milas, Krešimir	Alpinistički projekt Khan Tengri 2014	353
Milas, Krešimir	Bicikl i alpinizam	110
Milas, Krešimir	Nezaboravni dani u snijegu i ledu	183
Milas, Krešimir	Osiguranja u planinama	243
Milas, Krešimir	Pietra di Bismantova	385
Milas, Krešimir	Priječenje masiva Fitz Roy	200
Milas, Krešimir	Samospašavanje u planini	271
Milas, Krešimir	Sigurni na osiguranom planinarskom putu	332
Milas, Krešimir	Srebrno ogledalo	223
Milas, Krešimir	Za sjećanje	388
Milas, Krešimir	Zimski uspon stijenom Visočice	56
Milas, Krunoslav	Dundica ili sedamdeset od stotinu četrdeset!	339
Milas, Krunoslav	Naš Krešo	379
Miško, Hrvoje	Skupština PD-a »Kalnik« Križevci	48
Muhić, Tomislav	Josip Majnarić (1928. - 2014.)	250
Murn, Ante	Knjiga »Sela i stanovi na Velebitu - svjedočanstva života od nastanka do nestanka« prof. Ane Lemić	96
Muščet, G.	Članovi ribolovnog društva »Kunjka« uredili planinarsku stazu na otoku Pašmanu	352
Nikolin, Sofija	Natječaj planinarske fotografije u Splitu	88
Obradović, Branko	Završila 9. planinarska škola PD-a »Karlovac«	362
Obućina, Vedran	Salam Iran!	477
Ovas, Zdenka	Noć u planini	83
Paar, Dalibor	Ekološki incident u Stupinoj jami u Gorskom kotaru	556
Pap, Zlatko	Rad s mladima u HPD-u »Dugi vrh« Varaždin (1998. – 2013.)	47
Patačko, Slavko	Kamin u Mrzloj gori	227
Pavešić, Miljenko	Tako blizu, a tako nepoznato	164
Pejnović, Dubravko	Održana skupština SPV-a Varaždin	301
Pejnović, Dubravko	Vježbe SPV Varaždin	355
Peklić, Ivan	Planinar i književnik Franjo Marković	120
Perkov, Matej	Hrvatsku volim putujući	108
Perkov, Matej	Redovna izborna skupština HPD-a »Kapela«	360
Perkov, Matej	Završila 12. planinarska škola HPD-a »Kapela« Zagreb	361
Perković, Marin	Planinarske novosti s Mljeta	307
Poljak, Željko	Kako je utemeljen HPD	160
Poljak, Željko	Planinarska medicina i higijena	28
Poljak, Željko	Povijesni susret u Ogulinu prije 140 godina	87
Poljak, Željko	Prije 100 godina u zator zbog oštećivanja markacija	39
Poljak, Željko	Prva tri predsjednika HPD-a – učenjaci	197
Poljak, Željko	Prve markacije u hrvatskim planinama	249
Poljak, Željko	S.O.S. za Velebit - najveća akcija za zaštitu planinske prirode	511
Poljak, Željko	Sljemenske piramide – naši najstariji planinarski objekti	459
Poljak, Željko	Stoljetni pohodi Kleku	297
Pripić, Vlado	Dimni signali s otoka Paga	283
Pripić, Vlado	Od Zavižana do Prpe za jedan dan	153
Radošević, Marija	O 39. Sletu planinara Slavonije	516
Radovanović, Vanja	Creux du Van – švicarski biser izvanalpskog podrijetla	64
Radovanović, Vanja	Meraška jama neobičan krški fenomen otoka Cresa	231
Rajić, Nenad	Uspon na Maglić na drugi način	59
Roček, Žarko	PD »Psunj« poziva na 19. memorijalni pohod Fokinom stazom 13. prosinca	565
Rojnić, Vladimir	Otvoren Sakomanov put na Čićariji	558
Rojnić, Vladimir	Otvorena prva dionica pješačkog puta E-12	318
Rojnić, Vladimir	Otvorene prve dionice pješačkog puta E12 kroz Hrvatsku	308
Sedmak, Nikola	Monte Paterno (2744 m) u Dolomitima	116
Sikora, Natali	Nova planinarska kuća Krndija u Londžici	463
Simičević, Vedrana	I ovaj je put našao put do vrha	378
Simičević, Vedrana	U svom elementu	372
Sivonjić, Dragana	18. dani planinara Herceg-Bosne u Vitezu	464

Smolec, Robert	131
Smolec, Robert	23
Starčević, Vanja	492
Starić, Rudolf	19
Stedul Fabac, Kristina	323
Šantek, Damir	488
Šantek, Damir	472
Šantek, Damir	218
Šantek, Damir	420
Šantek, Damir	328
Šantić, Josip	561
Šlogar, Bibijana	291
Šoić, Nikola	43
Šumiga, Ivan	202
Švraka, Jelena i Čaplar, Alan	536
Švraka, Jelena	539
Tadin, Tomislav	308
Tkalac, Berislav	517
Tkalac, Berislav	100
Tkalac, Berislav	46
Tosenberger, Otmar	151
Tosenberger, Otmar	562
Turina, Nada	73
Turk, Milivoj	545
Turk, Milivoj	221
Vahtarić, Moric	264
Verem, Robert	362
Vinković, Željko	255
Vinković, Željko	563
Vinković, Željko	439
Vlašić, Vladimir	16
Vranješ, Denis	359
Vranješ, Denis	480
Vranješ, Denis	101
Vranješ, Denis	201
Vranješ, Denis	99
Vrbanac Užarević, Mia	557
Vrbanac, Mia	252
Zidar, Mile	362
Zrnčić, Hrvoje	453
Zrnčić, Hrvoje	153
Zrnčić, Hrvoje	49
Zrnčić, Hrvoje	234
Žagar, Klara Jasna	505
Žagar, Klara Jasna	236
Žagar, Klara Jasna	289
Žagar, Klara Jasna	446
Žarak, Željko	354
Inje na mozgu	
Svím čulima	
Haute Route	
Braća Seljan kao planinari	
Dani hrvatskih planinara u Dugoj Resi	
Lavantske Alpe	
Pico del Teide – hladni vrh usred sunčane zemlje	
Ta' Dmejrek	
U potpunoj tišini između vulkana i Hefesta	
Zeleno jezero	
Vlatko Nemec (1938. – 2014.)	
Premužičevom stazom od Zavižana do Oštarija	
Ledenjački seminar na ledenjaku Pasterze podno Grossglocknera	
Održana 63. skupština HPD-a »Sokolovac« u Požegi	
Milasova piramida na Kleku	
Mliništa – mjesto za dvoje	
Druga opća planinarska škola HPD-a »Ante Bedalov«	
4. pohod po slavonskim planinama I 2. zbor markacista SPS-a	
Jesen na Dilju: 250 planinara na pohodu Prezdanak – Čardak	
Završio je prvi ciklus etapnog obilaska SPP-a	
Oobilježen Međunarodni dan planina	
Po panonskim gorama – prvi susret planinara Slavonije i Vojvodine	
Stoljeće senjskog planinarstva	
95. obljetnica »Ravne gore« u Varaždinu	
Planinarenje po Bijelim Karpatima	
90 godina planinarstva u Dugoj Resi	
Opasno kuhalo povlači se iz uporabe	
90 godina planinarstva u Bjelovaru	
Bjelovarčani na Kamešnici i Šatoru	
Visočica, planina gorštaka i netaknutih pejzaža	
Kanjon Dabašnice	
Festival planinarskog filma pod mosorskim zvjezdanim nebom	
Monte Rosa, planina ledenjaka	
Održan 25. tradicionalni uspon na Debelo brdo	
Prvi Mosor Film Festival	
Tečaj za vodiče na Promini	
Memorijalni alpinistički logor »Glavno da se klajmba«	
Prvo hrvatsko-slovensko otvoreno prvenstvo u lednom penjanju	
Virovitički planinari na krovu Hrvatske	
O neujednačenosti oronima	
Planinarska škola HPD-a »Kapela«	
Prohujalih šezdeset	
Vrh po vrh	
»Za križen« po Hvaru	
Tri Crna vrha	
U zagrljavu tišine	
Velebitske minijature	
Peter Zuckerman i Amanda Padoan: Pokopani na nebu	

Info kutak

Badanj (1281 m) na Dinari	346
Bijele stijene (1335 m)	508
Četiri godišnja doba na Oštrcu	86
Grof Kulmer 29 godina na čelu HPD-a	405
hpd-kunagora.net	551
http://ravnica.thinking-garment.com	39
Kimet (1536 m)	194
Krajačev kuk (1659 m)	402
Kružni put po Dilju	458

Lički gorski biseri	404
Ludbreška planinarska obilaznica	146
Mali Plažur - Medvedgrad (579 m)	84
Matokit – vrh Sv. Rok (1062 m)	246
Mrkopaljski planinarski put	296
Obzova (569 m)	144
Opatijska planinarska obilaznica	196
Planinarska kuća Cesargrad (464 m)	146
Planinarska kuća Kugina kuća (1180 m)	296
Planinarska kuća Mladen Polović (309 m) na Vinici	196
Planinarska kuća pod Sv. Jurom (1594 m)	510
Planinarska obilaznica »Podgorske staze«	550
Planinarski dom »Filićev dom« (660 m)	38
Planinarski dom »Ravni dabar«	86
Planinarski dom Runolist (830 m)	458
Planinarsko natjecanje »Gojzerica«	248
Planinarsko sklonište Martinova košara (1287 m)	248
Planinarsko sklonište Sveti Mihovil na Žlabini (1340 m)	404
Planinarsko sklonište Vickov stup na Mosoru (1325 m)	550
Prva hrvatska ekspedicija na Grenland 1971.	551
Sveta Gera (1178 m)	548
Sveto brdo (1751 m)	36
Šatorina (1622 m)	294
Velebitski planinarski put	510
Veliki grad na Mljetu (514 m)	456
Vremeplov	39, 87, 147, 197, 249, 297, 405, 459, 511, 551
www.hpd-imotski.hr	459
www.hpd-mosor.hr	197
www.onsight.hr	405
www.pd-dubovac.hr	147
www.pdimber.com	87
www.pdmedvescak.hr	249
www.pdnovizagreb.hr	297
www.pdravnagora-vz.com	511
Zagorski planinarski put	38

Obavijesti

Alan Čaplar: Planinarske kuće u Hrvatskoj	96
Brojna događanja na Danu otvorenih vrata 24. rujna	513
Dani hrvatskih planinara	259, 311
Glavni odbor HPS-a	188
Godišnje nagrade Izvršnog odbora HPS-a	4
In memoriam: Josip Jung (1942. – 2014.)	149
Kalendar akcija	51, 103, 154, 204, 257, 309, 363, 414, 466, 518
Komemoracija Krešimiru Milasu	465
Kozjak te zove	348
Kolijevkom hrvatske državnosti po Kozjaku	203, 254
Krešimir Milas	368
Naručite planinarski kalendar za 2015. godinu!	552
Natječaj planinarske fotografije u Splitu	88
Nenad Vadić	198
Penjački vodiči Borisa Čujića	101
Popis priznanja HPO-a dodijeljenih u 2013. godini	91
Priznanja HPS-a u 2013. godini	50
Program obilježavanja 140. obljetnice hrvatskog planinarstva	206
Sastanak Komisije za ledno penjanje UIAA u Paklenici	298
Serijski planinarski vodiči na novinskim kioscima	354
SPV Karlovac podržao program »Pokreni srce – spasi život!«	98
Središnja proslava 140. obljetnice hrvatskog planinarstva	155, 207
U Slovenskom planinskom muzeju održana izložba »Zajedno u planinama«	554

Lorpen, predstavlja nove inovacije u proizvodnji čarapa:

T3+ tehnologija. Najbolja po karakteristikama.

Topliji

Učinkovit protiv žuljeva

Poboljšana udobnost

za hladno vrijeme

1 Primaloft® Polyester.
Poboljšavatoplinsku izolaciju čarapa.

+ Superfina Merino
Vuna obradena nano
tehnologijom.

2 3 Najlon u područjima
trenja.

STYLE CODE: T3EMH

sa

**POLARTEC®
Power Stretch®**

materijalom je više od čarape.

Lorpen TEPAP, vjerojatno najtopliju čarapu na svijetu

STYLE CODE: TEPAP

Stéphane Schaffter-
Himalaya.

Gertude
Kaltenbrunner.
Ascent to K2 in
2011.